

SZABADSÁG

POLITIKAI NAPILAP.

Előfizetési árak:		Felelős szerkesztő: Rudnyánszky Gyula.	Kiadó laptulajdonos: László József.	Egyesületi ára 4 fillér. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debrecen, Csapó-u. 9. — Telefon 275
Helyben: Negyedévre	8 korona.			
Egész évre	12 "			
Vidéken: Negyedévre	5 "			
Egész évre	20 "			

A Szabadság olvasóihoz.

Debrecen város érdemes közönségéhez fordulunk és bizalommal kérjük ez ősi magyarság támogatását.

A Szabadság olyan ujság, amelynek fő célja az, hogy e város közjában politikai, társadalmi, gazdasági és közművelődési elvei függetlenségének teljes föntartása mellett, a sajtó kezébe letett erőforrások becsületes felhasználásával — lelkesen munkálkodjék.

A debreceni közönség ismert jóízűlése, tartalmas műveltsége, példaadó hon-szerelme: ez a mi erősségünk, ez a Szabadság erkölcsi és anyagi gyarapodásának biztos alapja.

A Szabadság-ban olyan napi lapot adunk a művelt, hazafias debreceni közönség kezébe, amely az olvasó fokozottabb igényeit is kielégítse. Nem pusztán híradással utcai hűhóra törekvő, hanem a sajtó hivatásának betöltésében a legkomolyabb, minden irányban szókimondó napi lap lesz a Szabadság.

Gazdag, változatos, előkelő irodalmi értékű tartalmával szórakozást nyújt, a napi eseményekről megbízható ízléssel tarka hírt ad a Szabadság: de emellett irányítani kívánja a közügyek szolgáltatását; eszméket érlel, eszelekvésre buzdít, bírál, lelkesít, zászlót lenget mindenütt, ahol a nemzeti célok katonái haladnak.

A debreceni közönségnek régóta szüksége van ilyen lapra, aminő a Szabadság.

Ezért hisszük, hogy az olvasók érdeklődése, szeretete a Szabadság első esztendejének utolsó negyedében egyre növekedni fog a Szabadság iránt.

Bizalommal kérjük tehát e kipróbált ízlésű, derék, lelkes, ősi magyarság támogatását.

A Szabadság szerkesztősége.

Szabadság.

Az 1902-ik év utolsó negyedére új előfizetést hirdetünk.

A Szabadság előfizetési ára:
helyben, házhoz hordással:
azoktóber—decemberi évnegyedre:
3 korona.

Vidéken, postai szétküldéssel:
azoktóber—decemberi évnegyedre:
5 korona.

Kivánságra bárkinek 8 napig mutatába küldjük a Szabadságot.

Tisztelettel

A Szabadság kiadóhivatala.
Debrecen, Csapó-utca 9.

Az önálló vámterület.

— szept. 28.

A városháza udvarán népgyűlés lesz ma délután.

Ezen a népgyűlésen tüntetni fognak az önálló vámterület mellett. Követelni fogják az Ausztriával való gazdasági közösség megszüntetését és a vámsoropók felállítását.

A népnek e politikai hitvallásán részt vesz pártszínezet nélkül a városi polgárság minden osztálya. Akik ott megjelennek, tartozzanak akár a szabadelvű párthoz, akár a függetlenségiékhöz, mind egytől-egyig azt a gondolatot forgatják elméjükben, hogy a hazáért, a nemzet javáért válnak, amit éreznek és esleksenek.

Szóval lelkes, becsületes honfiak gyülekezete lesz az ott a városháza udvarán, amely bizonyára egyhangú határozattal megállapítja, hogy Magyarország csak önálló, külön vámterülettel boldogulhat.

A népgyűlés minden egyes tagjának ez a hite s ez a nyílt állásfoglalása oly életbe vágó kérdésben, mely évek óta izgatja a szíveket és elméket, kétség nélkül tiszteletre méltó.

Makó Lajos.

A Szabadság számára írta: **Petúr.**

Talpig ember, makacs természet, de esupa szív és lélek az a nagy műveltségű férfi, akire a debreceni színház igazgatóságát a város hárem esztendőre rábízta.

A színház történetében az utolsó tíz esztendő nem volt a legfényesebb. A Valentin-féle bukás után nagy reménykedéssel nézett a város Leszkay András vállalkozása elé. Leszkay oly társulatot szervezett, amelyhez hasonló értékű művészi testület csak a régi időkben, az országos hírvirágzás korszakában működött Debrecenben.

De a fiatal igazgató nem tudta vezetni, kellő munkásságra osztókélni a

nagy tehetségekben páratlanul gazdag művészi gárdát; és a vérmes reménykedést csakhamar lesújtó csalódás váltotta fel.

Utána Tiszai Dezső, majd Komjáthy János következett. Mind a kettőnek voltak jó tulajdonságai. De a színház régi hagyományaiból az utolsó morzsák is elfogytak az ő kenyérkereső buzgólkodásuk alatt.

A közönség jól mulatott; tarka összevisszaságban kapta a kevés gyönyört és a sok kavicsot, amit a főváros a vidéki színpadok nyakába zudított. Az éles megfigyelő azonban a durva nevetés zajában, a zsufolt házak füledt levegőjében elbusulva látta senyvedni a nemzeti hivatást, a nemesebb ízlést, a művészi alkotás izzó vágyát.

A ki végig pillant e tíz esztendő színházi történetén, kénytelen bevallani, hogy a debreceni színház sem volt különb a többinél. A köznapi szórakozásnak, a nyers, léha, szemképráztató mutatványoknak jó helye volt; arra azonban fölötte kevés érdemet szerzett, hogy a város minden más irodalmi, tudományos, művészeti és közművelődési célok mellőzésével dédelgessen és nagy áldozat árán közpénzzel támogassa.

Oda jutott bizony a debreceni színház is, ahová a többi: esti szórakozást, olcsó mulatságot adó üzleti vállalkozás színhelyévé süllyedt.

Ilyen előélet után kerül most az új igazgató kezére.

Nem tudom, lesz-e az új vállalkozó lelkében akkora erő és bátorság, hogy

Halmágyi Sámuel

Meg érkeztek: Az őszi és téli ujdonságok női és leány felöltők, blouzek dus választékban.

Női és leány felöltők legnagyobb árúháza, Debrecen, Piac-u. 47.

==== Meglepő olcsó árak! ====

Vajha ennek a kérdésnek eldöntése nem függne mástól, csak éppen e népgyülésnek kellene a döntő szót kimondania s az országban örömtűzek gyulhatnának, mert a debreceni népgyülés határozata után, mondjuk, új esztendőre, törvényes rendelkezés szerint, bekövetkezne Magyarország és Ausztria közt a gazdasági különválás.

Csak hogy vannak másfelől jó hazafiak, derék magyarok, becsületes politikusok, akik épp olyan nyíltan és erős meggyőződéssel arra esküsznek, hogy Magyarország gazdasági életét alapjában rázkódtatná meg az önálló vámterület.

Azt hisszük, hogy akik így vélekednek, azok is épp oly őszintén szeretik a hazát és a nemzet javáért buzognak, mint a mai népgyülés tömegei.

A különbség tehát csak az irányban található, végső célban nem.

És meg lehet arról győződve e nemes Debrecen minden polgára, hogy a kormány is csupán arra törekszik, amit a népgyülés kíván: *Magyarország megerősítésére.*

S mihelyt a veszedelmek a nemzet érdekei ellen zudulnának, egy táborban találna a vihar az egész országot és bizony mondom, hogy akik mostan az ellentétes nézeteket félrevonulva mérlegelik, a a haza jólétét tartván szem előtt, azok elsőként bontanák ki a zászlót,

hogy az önálló vámterület nemzeti színű sorompójára kitűzzék.

A debreceni népgyülés tehát el ne feledje, hogy a hazaszeretben nincsenek pártok. Senki se legyen oly dőre, hogy a haza érdekeinek fölismerését és hű istápolását egyik vagy másik politikai párt számára foglalja le. Ez igazságtalan, sőt bűnös pártoskodás lenne; az a párt pedig, amely elkövetné, olyan tollakkal ékesítené magát, melyeket csak üres hiuság, önző pártérdek aggatott reá.

Holott a mai népgyülés egyetlen célja csupán az lehet, hogy mindeneket egy táborba gyűjtsön a nemzet ügyének szolgálatára.

Ehhez a célhoz bátran kívánhat áldást, égi segítséget minden igaz magyar.

Mi pedig, amidőn a népgyülés nemes szándékai előtt meghajtjuk lobogónkat, azt szeretnők, vajha mindenkor, minden időben és minden alkalommal együtt találna a köznek érdeke a hű debrecenieket!

Debrecen város polgárságának ősi hagyománya már az, hogy amikor az országot, a nemzetet veszedelem környékezi, ez az ősi város az első, amely körülhordozza a hadba hívó kardot s bátran kimondott szavával mint fákllya világít milliók előtt.

A történelem számos példája vet fényt Debrecen ilyen irányu vezető szereplésére. Adja isten, hogy

amit a mai népgyülésen mint kis magot elvet, szökkenjen mielőbb merész sudárba s az ország boldogulását dicsérhessük terebély árnyékának alatta!

A kulturtanácsosi állás.

A Szabadság számára írta: Oberon.

A helyi lapokban két különböző irányu és felfogásu hírt olvastam a napokban. Az egyik azt mondja, hogy az üresedésben levő kulturtanácsosi állást nem kell betölteni, mert erre, mint különálló reszszorra nincs szükség, míg a másik igen helyesen érvel a kulturtanácsosi állás betöltése érdekében.

Akik az üresedésben levő kulturtanácsosi állást nem kívánják a ráuk következő tisztujtáskor betölteni, azok kétségkívül a *meztakarítás* eszméjéből indulnak ki. Elvégre is ezen állás megszűnésével 4600 korona marad meg a házipénztárban, mely összeg ha nem is sok, mégis számottevő a város mostani pénzügyi viszonyai közepett. És midőn az illetők tiszteletreméltó meztakarítási szándéka előtt kalapot emelünk, magunk is abban a nézetben vagyunk, hogy a szervezeti szabályzat átdolgozásánál vaskezekkel kell eltörölni és megszüntetni mindazon állásokat, melyek a szerzett tapasztalatok alapján feleslegesnek bizonyultak. Ezt kívánja nemesak a város házipénztárának érdeke, hanem az a körülmény is, hogy a *sine cura* hivatalok kevesbbitessenek.

Azt azonban semmiképen sem tudjuk megérteni, hogy ezen fent említett felfogásnak miért esnek áldozatul éppen a kulturtanácsosi reszszort? Miért lenne erre kimondva a *deletur*, holott vannak más állások, melyek igazán feleslegesek a mostani megváltozott viszonyok követ-

szembe szálljon a közel multtal és hadat ijenjen annak az iránynak, mely a vidéki színházakat a fővárosi szemét gyűjtő csatornáivá súlyesztette üzleti érdekből?

De azt tudom, hogy — ha valakiben — Makó Lajosban megvan az erre való hivatottság.

Közönséges dolgot irnék róla, ha csupán azt irnám, hogy Makó Lajos széles látókörű, irodalmi képzettségű, szorgalmas, hazafias szellemű és köteles ségtudó ember. Azzal sem mérném meg egyéni értéke súlyát és becsét, ha őt a vidék legműveltebb színigazgatójának nevezném.

Van az én szememben mindezeknél többet érő tulajdonsága Makó Lajosnak: a gyermekességig tiszta, ősi idealizmusa, mely őt igazán megkülönbözteti összes társaitól.

Évek óta ismerem. Megfigyeltem gyarlóságait, hibáit; harcoltam is több ízben s amíg élek harcolni fogok műve-

zeti tévedései ellen. De összes árnyékoldalait megható sugárözönbe vonja előttem puritán lelkének esodálatosan szemérmes naivitása s eszményekért való rajongása.

Husz évvel ezelőtt kezdő színész volt Szegeden, aztán jóízű, valódi művésze a Népszínháznak. Innen ment Szegedre igazgatónak; majd Győrbe, Sopronba, Szatmárra, meg ismét Szegedre s végül Temesvárra került. De hosszú pályafutása alatt mindig egyforma volt hivatásának megbecsülésében s az eszményi szépnak, a magasztosnak benső sugallás szerint való imádásában.

Mikor szegény ember volt: tanult és dolgozott. Maga fordította franciáról a színműveket. És a mikor fáradozása gyümölesait szedte: akkor is fő gyönyörűsége az maradt, hogy egész szívet, megosztatlan lélekkel hivatásának éljen.

A maga elvei iránt elfogult, meggyőződéséhez való ragaszkodásában hajlíthatatlan; az eszközök és módok meg-

választásában nem mindig szerencsés, nem is mindig tapintatos. De a mi aztán a mestersége megbecsülését illeti, ebben az irányban apostoli erények lakoznak benne.

Egyénisége érvényesítésében a zsarnokságig megy; elméjének minden szilánkjára a féltékenyséig büszke. De elfelejt bút, bántódást, ha remek alkotások boldog élvezésébe merülhet; és sirni képes, ha legkisebb színésze is nem áldoz az eszményiség oltárán épp olyan ájtatosan, mint ő maga.

Ime ezek a Makó Lajos igazán költői természetének értékes vonásai.

A debreceni színháznak még ilyen erős karakterű, határozott irányu, világos cél felé törekvő, eszményiségről álmódó igazgatója nem volt.

Lehet, hogy vére apró-cseprő bajok miatt hamar a fejébe száll; az is megeshetik, hogy jelentéktelen kérdések zátonyán megtörik a valódi, nemes eszmények felé suhanó hajója. De bármi le-

Mihalovits J. gyógyszerháza a „Kigyó”-hoz Debreczenben.

Ajánlja: **Harmat-arczporát** (pouder), mely készítmény üde színt kölcsönöz az arcznak s nem rontja az arcz-bőrt. Kitünő illatú, teljesen ártalmatlan volta, valamint finomsága által vetekedik bármilyen arcz- vagy rizspporral. Jól tapad s igen jól fed. — A Harmat-Créme a Harmat szappannal együtt használva az arcz-bőrt üdév, széppé teszi s megóvja a megránczosodástól. — (Kapható 3 színben: **fehér, rózsza s crém-színben**) mintadoboz Harmat-pouder ára 50 fillér. Nagy doboz ára 1 kor. és 2 kor. Ajánlja továbbá következő arcporait: **Berlini Fetzpuder** (3 féle színben) kis doboz ára 40 fillér, nagy dobozára 1 kor. s 1 kor. 60 fill. — **Velutin Powder** (3 féle színben) kis doboz 60 fill. nagy doboz 4 korona.

keztében. Elég hiba volt eddig is betöltetlenül hagyni ezt a fontos állást, mert kimerem mondani, hogy ennek az ügyosztálynak teendői nemcsak egy egész embert kívánnak, de egyszersmind egy ember kiváló munkaerejét, tudását és műveltségét igénybe veszik.

Oláh Károly katonai tanácsos látta el az árván maradt kulturális ügyosztályt elismerésre való buzgalommal. Igazságtalanok volnánk, ha az ő becsületes törekvését és ezen ügyosztályra való rátermettségét nem dícsérnénk, de elvégre is ez a kettős munkakör egy embernek nagyon sok, s ha ideig-óráig meg is tud felelni a két ügyosztály vezetésének. A naponként szaporodó munka mégis csak azt fogja eredményezni, hogy vagy az egyik, vagy a másik ügyosztály ügymenete fog szenvedni.

Egy város kulturájának szemmel tartása, a letérő viszonyok közt lehető fejlesztése, a kulturális ügyek gondos és szakavatott vezetése sok munkát és tudást igényel. A legfontosabb reszort ez és egy nagy város haladásának egyik mértéke az, hogy milyen ellátásban részesül kulturális ügye. A kulturális ügyek összes számaihoz egy erős, minden ízében magyar, irodalmilag művelt, fejlett ízlésű, a tudományokért és művészetekért lelkesedni tudó ember kezében kell összecsomósodni. Már pedig Debrecen sz. kir. város kulturális feladatai oly nagyok, e tekintetben eddig tett alkotásai oly becsesek, kötelességei ez irányban, a jövőben oly fontosak, iskolai ügyei sok tekintetben annyira rendezetlenek, hogy nem nélkülözhetnek egy vezetőt, ki a haladás és kor hívó szavát megértve, a város kulturáját fejlessze és annak egyes ágait a mostani mederben vezesse, vagy itt-ott helyesebb útra terelje.

Az 1896-ban életbeléptetett szervezeti szabályzat 28. §-a 14. pontban írja elő a közművelődési és közoktatási ügyosztály munkakörét. Ide tartoznak a

gyen debreceni vállalkozásának vége, annyi bizonyos, hogy Makó Lajos izről izre arra való ember, aki a színházat vissza tudná emelni országos jelentőségű rendeltetése ormára.

Ezért üdvözölheti Makó Lajost a városi színház élén őszinte örömmel mindenki, aki a színházban még ma is, ez után is templomot szeretne látni, nem vásáresarnokot.

Neki élete, üdvössége, levegője a színpad Társaságba nem jár, zárkózott természetű. Hivatalos és magánéletében modora nem éppen sima. De amit eszelesek, azért máglyára kész menni. És amikor az örök szép kultúrájának hitvallójaként esőkönyös hűséggel eszményeit szolgálja: szeme lángol, lelke magasba röppen. . .

Szeretném, ha a debreceni színháznak Makó Lajossal új, szebb korszaka kezdődne.

közoktatás összes ügyei; az iskolai segélyezések ügye; az iskolai építkezések és iskolai épületek ügye; a város által segélyezett tan- és nevelőintézetek felett való felügyelet; kisdudoróvó ügyek, tankötelesek felett való örködés; hitfelekezetteknek nyújtandó segélyügyek; a közigazgatási hatóság ügykörébe utalt felekezeti ügyek; közművelődési, kiállítási, szegény és ezek segélyezési ügyei; a nagyerdő kezelése és a színház.

Aki ezen ügyosztály teendőit megolvassa, alig hiszem, hogy kétségbe vonná, hogy ezen ügyosztály vezetése szellemi erőt és munkabíró férfit követel. És éppen azért képtelenségnek tartom, hogy a kulturális ügyosztály még egy másik ügyosztályt is képes legyen kellő eredménnyel vezetni. Mert a kulturális ügyosztályt már maga az iskolának felügyelése igénybe veszi. Meg kellene évenként legalább egyszer látogatni a város által segélyezett tanintézeteket, ott meggyőződést kellene szereznie a tanítás és nevelés szervezetről, de tapasztalatból mondhatom, hogy erre nem ér rá a kulturális ügyosztály és a vizsgálatokat kivéve éveken át nem látják az intézetek kulturális ügyeit az előadások alatt.

Mit szóljak a színházról, mely szintén a kulturális ügyosztályhoz tartozik. Neki kellene irányt adni a színügyi bizottságnak, melynek tagjainak nagy része egyáltalában nem foglalkozott színházi és művészeti kérdésekkel. Ezt a bizottságot olyképpen kellene megválasztani, hogy működésük eredményes legyen. Széles látókörű, irodalmi műveltségű egyéneket kellene ide beválasztani, olyanokat, kik művészeti tapasztalataikat nem pusztán a színházi páholyokból szerezték, hanem komoly tanulás árán sajátították el azokat. A legtöbb bizottsági tag tehernek tartja minden más bizottságba való megválasztását, de felette örül, ha bejuthat a színügyi bizottságba. E sorok írója a legnagyobb tisztelettel hajlik meg a színügyi bizottság mostani tagjai előtt, másrészt azonban a névsort megtekintve, szinte csodálkozik, hogy miképpen jutottak oda egyesek, kik életükben soha sem foglalkoztak művészeti és esztétikai kérdésekkel, élethivatásuk egészen más irányba lévén. Sokaknak szemét szurt, hogy miért nem választják be a bizottságba például Géresi Kálmánt, a debreceni színház történetének tudós íróját, ezt a nagy tudású férfit? Miért maradt ki onnan Csikos Sándor dr., ez a nagyműveltségű férfi, vagy Dobiecki Sándor, ez a világlátott, nemes ízlésű bizottsági tag, vagy Ujfalussy József dr., a magasabb zene művelője? vagy még egynehányan, kiknek neveit gyakran olvassuk a művészettel kapcsolatban?

E kis kitérés után nem tudom elgondolni annak helyességét, hogy a kulturális ügyeket csapjuk egy másik ügyosztály mellé. Ez végzetes hiba lenne nemcsak a folyton ápolásra szoruló kulturális ügyekre, de hátrányos lenne a velük kapcsolatos más ügyosztály ügyeire is, mert nem képzelek olyan tanácsost, még a legnagyobb munkaerőt sem, hogy képes lenne éveken keresztül egy ügyosztály mellett a kulturális ügyeket is vezetni

eredményesen. Ez egyszerűen képtelenség az iskolák városában, hol a kulturális ezer ága fakad fel a közművelődés ezer töviséből.

Eltévesztett dolog volna tehát megszüntetni, mint különálló ügyosztályt, a kulturális ügyosztályt. Van a nemes városnál más és sok hivatal, mely inkább felesleges, mint a kulturális. Mi szükség van pld. az adóügyosztályi főnökségre, az adóügyosztály nagy számú embereire, a magánlevéltárosi, a lovas esendőrbiztosi állásra és arra a rengeteg sok segéd- és kezelőszemélyzetre, melyből jut minden tisztviselő mellé egy-két segítség. Az elnöki irodát kivéve, hol a polgármesteri titkár és a mellé rendelt irnokok nagymunkával vannak megterhelve, — teljesen felesleges kiadás a tanácsjegyzők mellett díjnokok alkalmazása. A jegyzők fiatal emberek, tudnak és szeretnek dolgozni és a mi fő: a mostani nagy munkaerő tanácsosok mellett el is végezhetik hivatásos kötelességeiket. És mégis mit látunk? A városházára valóságosan tódulnak a díjnoki állást kereső emberek, s ma holnap a városházi hivatalok valóságos aziluma lesz azoknak, kik másutt hasztalan keresték boldogulásukat.

Számtalan bizottsági tagtól hallottam azt, hogy nem a tisztviselők számát sokalják, hanem a segédszemélyzet szaporodása kelt bennük aggodalmat. Eppen azért azon kell igyekezni, hogy csak olyanok nyerjenek alkalmazást a jövőben a városnál, kiknek munkája a közigazgatás jóságának és gyorsaságának emelését előmozdítja.

A szervezeti szabályzat revidálására bizonyára meghozza az üdvös eredményeket és annak tárgyalása alkalmával bizonyára támadnak lelkes védők, akik a kulturális ügyosztályba való beutalását ellenezni fogják. Ennek önállóan meg kell maradni, ha csak azt nem akarjuk, hogy kulturánk szenvedjen a takarékosági elv helyesen alkalmazása által.

Mezőgazdasági ipar.

A Szabadság számára írta. íj. Rácz Lajos.

Az a nagy mezőgazdasági válság, melynek hatását megszenvedte minden más termelési ág is, nyögte ez egész ország, már nagyjában el is mult, de végső hullámverései még most is meginogtatják közgazdaságunk alapjait. Az elmúlt esztendő szomorú története gazdag ezernyi tragédiával, amikben dobörgés a zene, jajszó hallatszik szerte az elhanyaglott, elveszett közép és kisbirtokos telkeken. A gazda ott állt az örvényhez közel, még közelebb a munkása. Megjött a nyár, de áldást nem hozott. A ringó kalásztengert még levágtatlanul elnyelte az anyyi helyen uzsorává fajult terményhitel.

A gazda dolgozott és nem maradt semmije. A munkás napestig fáradt és előre láthatta a téli éhezést. És a mezőkön kaszát egyenesítették a csendőrszorong ellen és lobogott a tűz a felgyújtogatott kazlok és a kétségbeeseti szivekben.

A gazdaosztály veszedelme, gazdái és munkásai, a kik verejtékezve szerzik meg az ország mindennapi kenyerét,

Külföldi utamról haza érkező, van szerencsém a nagyérdemű hölgy közönség megérkeztek. Szives zártfogást kérve

JUNGREISZ MARI
Debrecen, Piacz-utca 52.

Hölgy közönség figyelmébe!

szives figyelmét felhívni, hogy
— eredeti párisi és bécsi —

modell-kalapjaim

végigsajdult az egész gazdasági szervezet testén, meglassult abban a vérnek lüktetése. A kereskedőnek boltja, az iparos műhelye hiába várta régi vevőit, megrendelőit, lecsap a pangás nehéz szele a mezőkről az utcákra és terekre, az egész országra.

Gondolkodó elmék keresik az okokat. És akkor nyilvánvaló lesz, hogy az ok ezerféle, mégis egyetlenegy: az a esodálatos közönyösség, melylyel századok óta a gazdasági politika iránt viselkedtünk. Akkor látszik meg, mennyit hanyagoltunk el: az állam és a társadalom egyaránt. Az előbbi lázasan tüzi ki programját és egy ifju hevével veti magát a haladás árjába. Nehány év alatt törvények, intézmények keletkeznek, úgy ahogy pótolni évszázadok mulasztását. Az állam öntudatos gazdaságpolitikát kíván követni. És amennyire az adott viszonyok nyomása mellett lehető, követ is.

De hol a társadalom?! mely nélkül az állami munka csak félsikert adhat. Szomorú, de azt még ma sem bírták kellőképp áthatni ama célok és irányelvek, melyek szerint haladhatunk. A kongresszusok, nagy értekezletek, mintha nem tudnának eléggé behatni a társadalom lelkébe, a föltárt igazságok megfogalmazása alig észlelhető.

Pedig a nagy válság a tömérdek sebek közt tanulságokat is bőven osztogatott. Ezek közül nagy jelentőségű az, hogy a mezőgazdaságot a jövővé válságok ellen úgy biztosíthatjuk, ha minél belterjesebbé és jövedelmezőbbé tesszük.

Erről pedig — mellőzve itt a kisebb hatású körülményeket — csak úgy lehet szó, ha erős ipar, közelebbről erős mezőgazdasági ipar áll mellette, mely a a nyersterményeket, bármily mértékben képes átvenni és feldolgozni!

Mert nézzük a mai helyzetet. A nyersterményt, mely itthon hiába várná a feldolgozást, ki kell vinni pl. Németországba. Persze közben ránk sulyosodik a szállítási költség és a vám, küzdünk továbbá azzal a folyton erősödő irányzattal, mely mindenütt a nemzeti termelést védi, így pl. Németország a nyerstermény bevitelünket minden módon korlátozni törekszik. Ha mégis azt eladjuk, akkor azt ottan iparcikké dolgozzák fel, a készített cikk árába természetesen felveszik azt a munkabért, melyet a német munkás kapott, valamint a gyárosnak vállalkozói nyereségét is. Aztán visszahozzák nekünk, Ismét természetes, hogy az újabb szállítási és vámköltség mellett, minthogy legtöbbször közvetítő kereskedő kezén megy át, még annak költségei és vállalkozói nyeresége is helyet kíván foglalni az így fokozódó árban.

Ha tehát a magyar ipar maga dolgozza fel a magyar mezőgazdasági terményeket, látnivaló, hogy a kettős szállítási és vámköltséget megtakarítjuk, azonkívül a munkabér itthon marad, magyar munkásoknak és azoknak nem kell százezrével kivándorolniuk. A feldolgozó és közvetítő vállalkozói nyeresége szintén az országban marad, a magyar közgazdaságban idézve elő jótékony hullámozást. Ennek így kellene lenni, a gazdaságosság, az észszerűség parancsolja! Hogy nem így van, hogy lusták vagyunk, hogy nem merünk vagy nem akarunk dolgozni, tenni, terményeinket iparcikké magunk átalakítani, azt éven-

ként keserves milliókkal kell megtérítenünk.

Ezt már, haj, de sokszor elmondták: de úgy látszik még sem elégszer mert alig-alig látjuk itt-ott nyomát az ébredő ipari törekvésnek! A vagyon elhuzódik, megelégszik a legkisebb kamatjövdelemmel is, szeret házakká szilárdulni, de a gazdasági élet küzdő terére kilépni, vállalkozni, a termelésnek és forgalomnak új utakat nyitni, nem merészkedik! A gazda, sőt az iparos és kereskedő is fiából lateinert farag, meg nem gondolva hogy a folyton csökkenő szorosabb értelemben gazdaságilag foglalkozó osztály a személyes szellemi szolgáltatásokat teljesítő osztály folytonos növekedését nem bírhatja el, a helyes egyensúly az államban meginog. Az unalomig prédikálnak erről. De hol az eredménye annyi szónak?! Hol az erőteljes mozgalom a társadalomban, mely pedig a mai viszonyok közt valósággal honmentés volna, — arra, hogy tömegesen adják magukat ipari vállalatok létesítésére, melyek nyersterményeinket feldolgozzák, bennünket iparcikkékkal el látva külföldi országoknak fizetett néhez adónktól megszabadítsanak?

Vegyünk példát az Egyesült Államoktól. Nehány évtizede még ipara jelentéktelen volt, de a századokig pihent szűzföldeken mezőgazdasága bámulatos arányokban fejlődött. Aztán fölébredt a jenkiben az öntudat, amit a hírneves Carey így fejezett ki: *barbár népeknek való foglalkozás, más országokat nyersterményekkel ellátni*, aztán óriás léptekkel indult a mezőgazdaság után az ipar és mai mesés fejlettsége jellemzésére itt legyen elég annyit mondanom, hogy a kukoricának 108 azaz száznyolc-féle ipari feldolgozását mutatták be 1900-ban a párisi kiállításon! Természetes, hogy ezáltal a kukorica egyik legjobban fizető, legjelentősebb terménye lett a gazdának.

Amerika, mi vagyunk Tehozzád! Nálunk, lustaságpalástolól azt vetik: könnyű beszélni, de ipart egy napról a másikra csinálni nem lehet, nekünk épen nem, mert sem tőkénk, sem szakképzett vállalkozóink, sem arravaló munkásaink nincsenek!

Kifogások, üresek. Persze, hogy nem lehet ábrándozásból gyárkéményeket rakni, de lehet kiesinyen kezdve, mindennapi szorgos munkával! Van példánk egyik gyárunkban, mely 3—4 évtized előtt holmi rozoga magtárakban ekéket készített néhány munkásával és ma óriási telep, mely milliókat jelent. Azok nem feltétlen akadályok. Amerikában sem volt, sőt ma sincs elég tőke, de szereznek külföldről, nem úgy, ahogy mi szoktuk: szolgáljává szegődve, hanem alkalmas eszközökül. Továbbá ott sem születnek szakképzett gyárosok, hanem tanulnak, míg azzá lesznek! Ott sem esett le az égből e munkákra nevelt munkásosztály, hanem öntudatosan és fáradságtalanul kiképezték őket, míg a munkjuk a mai értékességet elérte.

Vagyis a tanulság: a sült galambok ma már nem röpködnek, ha tehát boldogulni és haladni vágyunk, *tenni, tenni, verejtékezve dolgozni kell!* És dolgozni kell, mert ma már a munka a fegyver, melylyel a régi idők küzdelmeinél súlyosabb gazdasági harcban védhetjük a hazát.

Agról-ágra.

Alkalmi apróságok.

A Szabadság számára írta: Tiborc.

(Szegény vidéki iparosok.) Egy időben Szász Károly a jeles író oly sokat és sokfélével dolgozott, hogy irodalmi körökben az a tréfás nézet terjedt el, hogy Szász Károly nem egy ember, hanem afféle irodalmi gyűjtő név, mely száz író foglalt magába: szóval, hogy a Szász Károly név — száz Károlyt jelent.

Ujabban ifj. Bokor Józsefet tisztelték meg hasonló feltevéssel, midőn operettekkel, verses drámákkal, népszínművekkel és zeneszerzeményekkel árasztotta el az irodalom és művészet berkeit.

Legujabban az osztálysorsjáték főnyereményeit megütő holdog névteleneket gyűjtik ilyen módon egy fogalom kalapja alá.

Ime most is, hogy a 17289. számú osztálysorsjegyet megnyerte a négyszázezer koronát, rögtön világgá röppent a hír, hogy ezt a rengeteg pénzt nyolc egynyelvű részen szegény vidéki iparosok nyerték.

Pompás takarója a holdog ismeretleneknek — nyolc szegény vidéki iparos.

Mindenesetre jó lesz megfigyelni, hol vásárolnak legközelebb szegény vidéki iparosok — elsőrendű földbirtokot . . .

(Bassó doktor kiskereskedése.) Kossuth Lajos orvosa, ama bizonyos jó Bassó doktor a debreceni ereklye-kiállításra elküldte Kossuth tájtékpipáját.

Ugyanekkor a gróf Kreith-féle ereklyemúzeumot Kossuth sétatávjával ajándékozta meg.

Továbbá az aradi 48-as múzeumot meglepte Kossuth dohánytartójával.

De Torino városáról sem feledkezett meg: Torino kapta a nagy Kossuth házi sapkáját.

A monoki elüljárósághoz is érkezett a héten egy doboz, melyben Kossuth pápaszeme volt és egy szivarvágó-kés szintén a Kossuth-ereklyék közül.

A szegedi szobor-bizottság ugyancsak Bassó doktor bőkezűségéből Kossuth pecsétnyomójához jutott.

Már most igazán féltő, hogy a derék jó Bassó doktor egészen kiűritette ereklye-kiskereskedését.

Szerencséje, hogy száz éves emléknapot minden száz esztendőben csak egyszer lehet ünnepelni!

(Gondolj Lilire . . .) Makó Lajosról, színházunk új igazgatójáról sok tréfás, mulatságos dolgot mesélnek.

Ha színészei jól játszanak, ő tapsol nekik legjobban.

Megelégedését a fekete táblán hivatalos üzenetben is tudtára adja a személyzetnek.

— Köszönöm a mai remek előadást! — ez a kommuniké gyakran olvasható a fekete táblán.

Viszont amikor kegyetlen rossz volt egyszer az előadás, Makó Lajos ezt izente:

— Még egy ilyen előadás és

FERENCZ JÓZSEF KESERŰVIZ az egyedül elismert kellemes ízű természetes hashajtószer.

— bátran pályázhatom a mátészalkai színházra!

Azt is beszélnek róla, hogy — gázsít sohase fizet... Gázi napján rendesen előleget szokott adni a — következő hónapra.

De mindennél jellemzőbb az a meghatározása, hogy munkálkodásában a legtisztább szeretet vezérli: a haza, a nemzet, a művészet és családja iránt való szeretet.

Íróasztala fölött ez a tábla függ:

Gondolj Lilire... és ne csüggedj!

Ez a Lili az ő leánya. Mikor ezt a táblát először kifüggesztette, Lili apró csepp jószág volt. Érte dolgozott, küzdött az apa. Ővé volt a szinlapok jövedelme, az ő hozományát gyarapította a délutáni előadások bevétele.

Ma már Lili bájos nagy leány. De a szorgalmas, takarékos, munkás, lelkes igazgató íróasztala fölött ma is ott van a régi jelszó:

— *Gondolj Lilire... és ne csüggedj!*

(Ezüst készlet 12 személyre.) A debreceni görög katolikus templom javára rendezett kicsi tárgysorsjátékot már el is fejeztük; pedig ebben a hónapban volt.

De egy ember holtáig megemlegeti anyit, szent!

Ez az egy ember az a névtelen hős, aki a sorsjáték főnyereményét, a tizenkét személyre való pompás ezüst evő készletet megnyerte.

Derék uri ember a szerencsétlen, akit a városban mindenki szeret. Jó chabora, hü barát, szenvedélyes tarakozó, még szenvedélyesebb vadász. A lovat is szereti, a nótáért is rajong. Rácz Károly a megmondhatója, menyeyi édes bus magyar nótát húzott már a fülébe.

Egy kis vagyona is van, tanyája, kocsija, szőlője... hát vigan élt boldog, nyugodt agglégény sorban.

És most ez a tizenkét személyes ezüst készlet örökre feldulta a jeles fiu életét.

Ugy járt ugyanis, mint aki egy gombot talál az utcán, nem tudja, mit csináljon az árva gombbal? — hát csináltat hozzá — kabátot.

Mikor haza vitte a főnyereményt, örömben elment az Angol királynőbe és elpezsgőzött egy éjszaka kétszáz koronát.

Másnap hozatott ugyancsak a főnyeremény örömeire Budapestre egy remek vadászfegyvert.

De a drága ezüst készlet azért csak árván csillogott a legényszobájában asztalán.

Két hétig haza sem igen nézett a gyerek, hogy ne lássa azt a hiábavaló — 12 személyest.

Utoljára úgy belezavarodott a szerencséjébe, hogy tegnap este beállított hozzám:

— Pajtás! végem van! Megházasodom, hogy hasznát vehessem a 12 személyes ezüst készletemnek...

A hétről.

A Szabadság számára írta: Szatyí.

Még el sem viritott az őszi rózsá utolsó virága, még nem jelentek meg a levegő égen azok a leheletszerűen finom fehér selyem szálak, a melyek az őszi hervadásban imbolyogva usznak tovább a szél szárnyain, még ki sem kerültek — a zálogházakból a hinnenü ifjuság által becsapott őszi felöltők és már is — *fagyott.*

A buja nyár holdsugáros éjszakáin született álmok, reményeségek, a fürdőpark tükös bokrai között szőtt ábrándok, a tavaly őszi zakó öltönyükbe vetett szent bizodalunk, a milliomos bankár leánygyal való vőlegénykedésünk délibábos képei, mind mind *befagytak.*

Hirtelen, minden átmenet nélkül köszöntött be ránk a kegyetlen időváltás, akár csak a villamos áram megszakadása a színházban a hét elején. De valami nagyobb bajt egyik sem okozott. A villamos árambéli fogyatkozást is kiállottuk esodás türelemmel, a hideg időjárást is megszűntük egy kis torok-gyuladás és tüdő hurut árán.

Ma már még azzal a tudattal is megbarátkoztunk, hogy a még éretlen szőlőt a fagy szüretelte le előlünk s hogy a szőlős gazdák égre földre esküdöznek, hogy az új borok árát e mián feljebb kell emelni. Mert megvagyunk győződve arról, hogy szőlős gazdáink a borok árát a fagy nélkül is felemelték volna s akár milyen magasra emelik is Magyarországon a kvótát és a bor árát, azért bizonyára senki sem marad a télen, szomjas, ami szép hazánkban.

E hazát s ennek Ausztriához való viszonyát illetőleg ugyan, igen külömbözők a vélemények és sokan azt a nézetet vallják megdönthetetlennek, hogy szőlőink természetnek nagyobb részét, tejtermelésünk fölét az osztrák sógor issza el előlünk s hogy éhen halunk, ha eleszi előlünk az állítólag saját szánktól megvont falatokat.

Debrecen polgárai ebben az, elismerjük higgadt megfontolást igénylő kérdésben gyülekeznek ma, a városháza udvarán.

De vámsorompó ide, vámsorompó oda, egyeseket mégis jobban érdekel annál, hogy meddig emeljük a kvótát, az hogy meddig emelik felső ruhájuk fodrát — sáros időben, — azok a még mindig ismeretlen hölgy alakok, — akiket mint panaszos Melindákat, engesztelhetetlen Derblay Fülöpöket, Felhő Klárikát látunk majdan viszont, kithontakozva az ismeretlenség homályából és utcai toalettjükből.

Es nem kevésbé érdekel sokakat az, hogy a színházi bérletelőjegyzések vége s hogy megjelentek a vendéglőkben kávéházakban és az utcán azok a borotvált arcok, a melyek pár nap mulva hódításra kész mosolylyal, vagy szívet megreszkettető sötét tekintettel fognak felénk fordulni a rivalda lámpákkal elhatárolt, sokak előtt mesésnek hitt, masztiksz illatot lehelő szép, — de mégis csak *festett* világból.

Es mire beköszönt a kalucsni-korszak s az esőköpnögyünköt is ki kell váltani az őszi felöltők után a zálogházakból a ragyogó fényárban uszó színházi nézőtér langyos levegőjében új ál-

mokat szőnek az ifju lelkek, új ábrándok szállnak, gyöngye sóhajtások szárnyán Thália festett ege felé, a fürdőn kötött futó ismeretségek emlékének a színe, elfog fakulni teljesen a Finom Rózsai bokor ugró szoknyájának a színe, tulipiros pántlikája mellett.

Es csak igen mérsékelt számban fogja álmainkat elrabolni az hogy vajjon milyen vámterületet állítsunk fel. hanem igen is a megelégedés magvát fogja elhinteni az az általános végzet, hogy a drámai szende jól domborit, hogy a *Nők barátja* címszereplőjének organuma igen szépen érvényesül a debreceni színház akusztikájában.

Hát csak hadd kezdődjék a komédia melynél csak egy komédia nagyobb: *az élet.*

Fel a függönyvel! Lássuk mit tudnak azok, akik nagyobb komédiásoknak tartják magukat — mi nálunk.

EGYHÁZ és ISKOLA.

Presbiteri gyűlés. Az ev. ref. egyház ez évi szeptember hó 29-én — hétfőn délután 4 órakor az egyház tanácstermében presbiteri gyűlést tart. A gyűlésnek tárgysorozata 44 pontból áll. Fontosabb ügyek: A brailai ref. egyház segély iránti kérvénye. Megkeresés a Mátyás király szobrára adományok gyűjtése iránt.

Árvaügyi gyűlés. A debreceni ev. ref. egyház árvaügyi bizottsága szeptember hó 30-án délután öt órakor az egyházi tanácsteremben ülést tart. Az ülés tárgyai: folyó ügyek.

A főiskolai Jogász Önképzőkör ma délután tartotta alakuló gyűlését a kollégiumban. A gyűlésen *Balkányi Kálmán* elnököt, ki a szünidei bizottság jelentését előterjesztve, bejelentette, hogy a kör résztvevett a Szabadság szobor-leleplezésén s a Kossuth-jubileumon. Megkapóan méltatta Kossuthot, a jogászt, ki nemzetünk jogainak legideálisabb védője volt, kinek a parlamentarizmus behozatalát s a magyar jogállam betetőzését köszönjük. Az eljenzéssel fogadott megnyitó után megejtették a tisztujtást, ennek során *Rácz Lajost* választották meg egyhangu lelkesedéssel elnöknek. Rácz tartalmas programbeszédét mondott, melyben a tudományos önképzés feladatait fejtegette. Terveiből legérdekesebb a gyakorlati törvényszéki tárgyalások tartása, mely igen alkalmasnak látszik a jogász ifjak képzésére. Ifj. *Rácz Lajos* mind irodalmi munkásságára, mind az ifjusági életben elfoglalt pozíciójánál fogva méltó az Önképzőkör elnöki székére. Főjegyző *Csáthy Dezső*, titkár *Gulácsy Gábor* lett. Pénztárosnak *Horváth Zoltán*, ellenőrnek *Miskolczy Albert*, könyvtárosnak *Bihari Kálmán*, aljegyzőnek *Füredi Pált*, választmányi tagoknak *Barabás Andor*, *Kassai István*, *Nagy Sándor*, *Beregszászi Pál* joghallgatókat választották meg. Ezzel az ülést *Balkányi Kálmán* bezárta.

A főiskolai Magyar Irodalmi Önképző társulat tegnap tartotta első választmányi ülését, melynek főtárgyát az október 6-diki emlékűnnepély képezi. — *Nagy Sándor*, társulati elnök a gyűlést megnyitván, a pénztár és kiadóhivatal megnyitása és átadása után az október

Uj műterem!

Van szerencsém a t. cz. közönség tudomására adni, hogy **Piacz-utca 34. sz. alatt, a m. kir. főposta mellett** nyitottam. **Bátorkodom megjegyezni, hogy nálam tényleg csakis művészi kivitelemű képek fognak előállítani.**

nagyobb szabásu fényképészeti műtermet

Tisztelettel **Harth Gusztáv**, fényképész.

6-diki ünnepélyre vonatkozólag indítványt tesz, melyet a választmányi gyűlés elfogadott és a mely szerint az ünnepély műsora a következő: 1. sz. a kántus éneke. 2. sz. dr. Ferenczy Gyula ak. tanár megnyitó beszéde. 3. Alkalmi óda. 4. A kántus éneke. 5. Nagy Sándor elnök emlékbeszéde. 6. Szavalat. 7. A kántus éneke. A szavallatra a társulat versenyt tűz ki, a verseny f. hó 30-án fog megtartatni.

A vál. gyűlés második száma a Fazekas Mihály emléktábla ügye. Erre vonatkozólag elnök jelenti, hogy a gyűjtés tovább folytatását s annak, valamint az összes ide vonatkozó ügyek vezetésére 3-as bizottságot küldenek ki és pedig Nagy Sándor elnök, ifj. Rácz Lajos és Milotay Istvánt.

A főiskolai Lapok ügye képezte még a gyűlés tárgyát. A gyűlés a lapra 100 korona segélyt szavazott meg. A lap különben Szarka Lajos szerkesztésében már okt. 1-én meg fog jelenni.

Végül a kitzendő pályakérdések jöttek még szóba, melynek elintézése a jövő választmányi gyűlésre halasztatott s ez után a gyűlés véget ért.

A hittan hallgatók alapvizsgálója két nap óta folyik, eddig 10 ifju vizsgázott már, közülök Hajdu Péter jeles eredménnyel.

Régi tüzek Debrecenben.

Irta: ifj. Publíg Ernő dr.

A debreceni önk. tűzoltótestület létesülése előtt Debrecen városát nagy tűzvészek nem egyszer döntötték romba.

Már az 1699. év fájdalmasan emlékeztet marad Debrecen városára, mert ezen év április hó 18-án a Péterfia-és Csapó utcában több mint 30 ház lett a tűz martalékává.

1719 július hó 17-én is irtózatos tűzvész ütött ki városunkban.

A város évkönyvei szerint a tűz délután 2 óra tájban a Hatvan-utcában még csak két házat hamvasztott el, de már 4 óra tájban a városnak csaknem közepén támadván tűz, miután a lángot előbb a Cegléd-utca felé terelő szél folytán ezen utcában 15 ház lett semmivé, a tűz elterjedt a Piac-utca felé és a város nagyobb és kisebb közházát, 32 boltot, a kistemplomot, könyvnyomdát, gyógyszerárt, csapszékkeket, magtárt, városistállóját, 2 vendéglőt, postaházat, hadbiztosi szállást, kenyeres színt, vargák, csizmadiák, szücsök áruló helyét, összesen többet 400 háznál emésztett fel. E csapás folytán 344 polgári család jutott koldusbotra. — Ugyanez év július 19-én Csapó utcában 12 ház, augusztus 10-én Hatvan-utcában szintén 12 ház emésztetett meg a tűz által.

1797. évi szeptember 16-án délután, a Hatvan-utcában támadt tűz, mely alkalommal a Hatvan- Nagy- és Kisuj-, Német-, Kádas- és Miklós-utca leégett s a város árkán kívül, a külvásárban levő kalmár sátrak is — kettő kivételével — mind elhamvadtak; a Posta-kertben is több pajta lett a lángok martaléka.

Ez égés után eszközölték ki a bécsi és pesti nagykereskedők külvásári sátráknak kőből építhetési jogát.

Az 1802. év június hó 11-én is rettenetes tűzvész pusztított Debrecen városában. A tűz a Kis-esapó-utcán támadván, átment a lóvásártér végén Nagy-Péterfia-, Darabos-, Mester-utca egy ré-

szén, a Kis- és Nagy-Hatvan-, Piac-, Nagy és Kisuj- s Német-utcaikon (ez utóbbinak szegletén a kistemplom fogta meg a tüzet), Kádas- és Miklós-utcák szegletéig; majd a lángok ölbe vették a nagytemplomot, veres tornyot, kollegiumot, úgy, hogy ha Debrecennek nem égett is meg fele: de a legszebb része, díszesebb s nagyobb épületei *elhamvadtak*, még pedig olyanok is, melyek az azelőtt öt évvel támadt tűz által mege-mésztetének.

Hiteles felszámítás szerint megégett 643 telek, s miután Debrecenben egy telken két-három házat is szokás építeni: *megégett 1500 ház.*

A ref. egyháznak az öreg templomon kívül 14 költséges épülete a kollégiummal együtt gyászba, hamuba borult.

A tűzvész által csaknem egészen omladékokban heverő város utcáinak szabályozására Berzeviczi Pál kerületi bíró küldetett ki.

Még e tűzvész pusztításait sem heverte ki a város, máris 1811. április 3-án a Cegléd-utcai sánc alján délben tűz támadván, az egész Szent-Anna- és Varga-utca, a piaristák lakával s templomával és a Ferenc-rendiek kolostorával együtt, ezenkívül Várad-utca mindkét oldalán a Fehérló vendégfogadóig a Miklós utcai sánc alja kívül-belül, mind a két szegény-ápoldával, Miklós-utca nagyrésztével leégett. Április 5-én pedig délután egy óra tájban támadott tűz folytán a Hatvan-, Mester-, Darabos-utca, Péterfia-utca nyugati részével együtt elpusztult. Az épülő félben álló kollegium a körülötte lángoló tűzben épen maradt meg. E két rendbeli tűz alkalmával *több elégett felénél a városnak* és pedig ápr. 3-án 1408, április 5-én pedig 1500 ház s a kár összesen 4.772.406 frtra becsültetett. Ez csak egy kis szemelvénye azoknak a tűzvészeknek, amelyek a XVII. és XVIII. században oly óriási rombolást és pusztulást okoztak.

A debreceni önk. tűzoltó-testület fennállása óta 617 esetben vonult ki tüzesetekhez.

Átlagosan egy évre 30 tüzeset számítható. Elég tekintélyes szám! Sajnos, hogy a tűz által elhamvasztott vagyoni érték feljegyzések hiányában ki nem mutatható. Érdekes volna annak a vagyoni értéknek is kimutatása, mely a testület működése és szakszerű beavatkozása következtében elfojtott tűzveszélyek alkalmával megmentetett.

Ez a megmentett vagyoni érték kiszámíthatatlan!

Debrecen város belterületén az épületek száma 6185.

Milliókra rugó óriási vagyon az tehát, amelyet a tűzveszély, mint a leggyakoribb elemi csapás mindenkoron fenyegethet.

Ezek a körülmények, figyelemmel különösen városunk tűzveszedelmes építési viszonyaira, eléggé alkalmasak a legmostohabban felvilágosodott embert is meggyőzni a tűzoltó-testület működésének fontosságáról és elért eredményeiről.

EGYLET.

A tisztviselők segítő egyletének napibiztosai. A debreceni tisztviselők önszegélyző egyesületében (gróf Degenfeldtér 2. szám, az emeleten) október hónapban mindenkor d. u. 5—6 óráig 2-án Beczner Frigyes, 3-án Budaházy Odón, 4-én Csath Zsigmond, 6-án Györy Kálmán, 13-án Harsányi Gusztáv, 20-án dr. Irinyi István, 27-én Komlóssy Artur lesz a napibiztos. Ez alkalmakkor mindennemű egyesületi ügyek elintézhetők s tagsági jelentkezések elfogadhatnak.

A munkás dalegylet estélye. A debreceni munkás dalegylet ez évi október hó 4-én este fél 9 órakor a Bika szálló dísztermében táncsal egybekötött dalestélyt rendez. Belépti díj 1 kor. 40 fillér. A dalestély műsora a következő: Király induló előadja a dalegylet. Loreley... előadja a dalegylet. Komoly szavalat, előadja Varga László. Magyar dalok előadja a dalegylet. Vig szavalat előadja Baróthy István. Késő vágy... és végül a Rákócy induló előadja a dalegylet. A dalestélyen, mely zártkörű Kiss Gyula zenekara működik közre.

Tűzoltók és diákok.

Régi harcok a tűzoltó testület megalakítása idejében.

— szept. 28.

Hajdanában Debrecen városa nevezetes tűzfészek volt.

Ha itt egyszer gyuladás támadt, a rendetlenül, összevissza épült ház-sorokon, a náddal, zsúppal fedett tetőkön pusztítva szállt végig a veszedelem.

A város a maga egyszerű eszközeivel iparkodott a gyakori tüzek ellen védezni. Kiadott például 1774-ben olyan rendeléseket, a melyeknek jámborsága felett ma már bizony csak mosolyogni lehet.

Elrendelte, hogy paraszt embereknek, kullogó puskásoknak puskaport el ne adjanak; idegen, jött-ment, gyanus embert házába senki bé ne fogadjon; mezítelen gyertyával járni kiki óvakodjék s az örökösét általában az éjjeli őrzőkre bizta.

Az utcabéli éjjeli vigyázók tiszte volt, hogy az órát megkiáltásák; a lármázó és gyanus embereket, 9 óra után lámpás nélkül botorkálókat, úgy azokat is, akik pipával vagy mezítelen gyertyával kinn járnak, ha olyanok, hogy szabad megfogni, megfogják és reggelig a városházához kísérik, ha pedig katona vagy olyan rendbeli ember, akit nem kell megfogni, bójelentsék.

Ilyen és hasonló rendelések voltak a város védelmezői.

A tűzoltást pedig csaknem teljesen a kollégium diákságára bizta a város.

A diákságnak ez a tiszt féltékenyen őrzött jogává erősödött a százados megszokás révén. Maga a civis nép is büszke örömmel látta a diákságot a veszedelem színhelyén s nyugodtan nézte a polgár, hogy a diáknép mily tüzzel oltja a tüzet.

Igy aztán nem esoda, hogy a midőn a debreceni önkéntes tűzoltó testület 1877-ben megalakult, a diákság ellenséges indulattal fogadta ezt a vetélytársat,

**Fütyöl a szél, az idő már őszre jár,
édes anyám meleg ruhát vegyen már!**

bevásárolni, s 10 frt bevásárlás után még egy szép övet, esetleg 1 fűzőt (midert) ad ajándékba.

Csak **MEZEY GYULÁHOZ** tessék menni Piac-utca, 42. **Bidermann-ház.** Ott a legolcsóbban lehet, **Ruhaszövetet, flanelt, barchetet, alsó téli ruházatot, harisnyát**

mely a kollégium ifjúságát egyik féltett dicsőségétől fosztotta meg.

Maga a nép is a diákság pártjára állt és a tüzoltó testületnek évekig kellett küzdenie, míg az ellenszenvet legyőzte. A városi hatóság erélyes intézkedéseire volt szükség, hogy a diákság lemondjon tüzoltói és jogáról s átengedje a tért a most 25 éves fennállását ünneplő testületnek.

Szomoru megtámadásokban volt bizony része a testületnek mindjárt megalakulása első éveiben.

A feljegyzések szerint 1879. évi február hó 13-án Szilágyi Sámuel másod alparancsnok vezetése mellett hat önkéntes tüzoltó a Gólya-utca végén kiűtött tüzhöz vonult ki.

A feeskendő a Veres- és Gólya-utcan négy izben a feneketlen sárban elakadt, kiszabadulván a feeskendő a sárból, a tüzörtség a Gólya-utca végén a diáksággal találkozott, akik a feeskendő előtt az utat elállították. Ennek következtében a tüzörtség előre nem haladhatott. A megérkezett diákság pedig: „Eljen a diákság!” „Le az önkéntes tüzoltókkal!” „Vesznek!” kiáltásokkal a vészhelyre futott.

Mikor végre az önkéntes tüzoltók is a vészhelyre jutottak, a diákság az égő ház mindkét oldalán botokkal, villákkal ismét utjokat állta s hozzájuk esatlakozott az alsó néposztály is. Ez alkalommal Richer Károly önk. tüzoltót, aki korán a vészhelyre érkezett, körül fogták, ütötték. „Üsd agyon!” kiáltások közben egy vederrel úgy fejbe vágta, hogy a bõrsisakja is behorpadt. Közben fejszével fejére is vállára csaptak.

Behunya Antal önk. tüzoltót a sárba buktatták és agyonütéssel fenyegették. Lefkovies Lajos szakasparancsnokot egy téglával lábszáron vágta. Balogh József és Horváth János önkéntes tüzoltókat a villások és botosok rohanták meg és agyonütéssel fenyegetve őket, a vészhelyről való elmenekülésre kényszerítették.

Farkas Lajos fizetéses tüzoltót is hasonló módon fejszéekkel rohanták meg és fenyegették. Szatmáry Lajos fizetéses tüzoltót megverték.

Ennyi igaztalan bántalmazás és életveszélyes megtámadás folytán az önk. tüzoltók kénytelenek voltak visszavonulni a vészhelyről.

Ennek természetesen súlyos következményei lettek.

De bár a bujtogatókat s az ellenszegülő és támadó népet megbüntették, a testület tagjainak nagy része mégis annyira elkedvetlenedett, hogy az első 114 tag közül 68 kilépett.

Evek kitartó, lelkes, önfeláldozó munkásságára volt szükség, hogy a testület megerősödjék és a diákságot meg az alsó néposztályt áldásos működése iránt kedvezőbb érzelmekre hangolja.

Ez végre sikerült is és ma a jubiláló önkéntes tüzoltó testületet az egész város osztatlan szeretete, elismerése koszoruzza.

I R O D A L O M.

A debreceni tüzoltó testület története. Ifj. dr. Publíg Ernő megírta a debreceni önkéntes tüzoltó testület történetét s ez a szép, 214 lapra terjedő, tartalmas könyv ma jelent meg az ünneplő testület 25 éves fennállásának emlékére. A tüzoltók mai emléknappja feledésbe szállhat minden örömeivel, fényével; de ez a könyv értékes utjelzője marad annak a pályának, melyet a debreceni tüzoltóság 25

év alatt megfutott. Ifj. Publíg Ernő dr. ügyesen összeállított könyve tizennégy fejezetben számol be a testület történetéről. A megalakulás első küzdelmeitől végig kíséri a testület életműködését a mai napig, mely az érdemesek koszoruja. Aki végig olvassa ezt a könyvet, alaposan megismerheti a debreceni tüzoltók 25 évének minden buját, örömét; e mellett a testület szervezetét, felszerelését, működő személyzetét. A könyvet arcképek is élelnek. *Simonffy Imre, Fumagalli Károly, Publíg Ernő, Führer Ernő, Boczkó Sámuel, Szikszay Gyula* és egy csoportképen a parancsnokság, *A. Nagy Gábor, Morvay Sótér* alparancsnokok, *Juhász Ignác* ügyvéd, dr. *Derekassy István* orvos, *Jabloneczay Kálmán* titkár, *Ganovszky Lajos* pénztáros, *Winkler Mór, Wisky Sándor, Berkó János* segédtsztek, *Bálint Imre, Molnár Matuzsálem, Darvas Béla, Bánóczy Alajos* szakasparancsnokok arcképét mutatja be Függelékében a könyv a város 1774. évi tüz ellen való rendelkezéseit közli, továbbá *Berkó János* összeállításában az érdekes statisztikai adatokat.

H I R E K.

N a p l ó.

Iparmúzeum, nyitva minden vasárnap és ünnepnapon d. e. 9—12-ig.

Szept. 28-tól október 1-ig. Kossuth kép- és ereklye-kiállítás, Simonffy-utca 1. számú bérház. Nyitva reggel 8 órától este 7-ig. Belépti díj felnőtteknek 20 fillér, gyermekeknek 10 fillér. — Tanintézeteknek osztályonként tetszés szerinti gyűjtés.

„ 28. Reggel 8 ó. Gazdasági szakbizottság ülés, a gazdasági tanácsnok szobájában város háza.

„ 28. D. e. 9 óra. Tüzoltó testület diszközügylése a város háza nagytermében. D. e. 10 órakor gyakorlat a laktanya udvarán, 11 órakor a kistemplom tornyán. D. u. fél 2 órakor társas ebéd a Bika dísztermében.

„ 28. d. u. 3 órakor népgyűlés az önálló, vámterület érdekében, a város háza udvarán.

„ 29. d. e. 9 órakor Hajdúvármegye közgyűlése a vármegyeházán.

„ 29. d. e. 10 ó. rendes tanácsülés.

„ 29. d. u. 3 órakor. Jog- és pénzügyi biz. ülés a város házában.

„ 29. Presbiteri gyűlés az egyház tanács-termében.

„ 30. Este fél 8 órakor. A színházi évad megnyitó előadása a színházban.

Okt. 5. A siketnémákat gyámolító egyesület gyűlése a vármegyeházán.

Okt. 13—21. Őszi nagyvásár.

A külön vám területért.

A mai népgyűlés.

— szept. 28.

Az ország szeme ismét Debrecen felé fordul.

A mai népgyűlés oly nagy arányú lesz, hogy az a tény, mely a külön vámterületért lelkesedő hazafiak lelkéből innen kisugárzik, be fogja világítani az egész hazát.

A tüntető népgyűlésre már tegnap este ide érkeztek *Hegedüs Károly, Hentaller Lajos, Leszkay Gyula, Benedek János* orsz. képviselők.

Ma délben jönnek meg: gróf *Zichy Jenő, Kossuth Ferenc, dr. Nessay Pál,*

Rákosi Viktor, Pap Elek, Kovács Gyula, Reich Aladár, Kubik Béla, Bencs László, Tóth János, Mezóssy Béla, Endrey Gyula, Sebes Dénes, Luby Béla, Pichler Győző, Koller Tivadar, Malatinszky György orsz. képviselők; továbbá *Thék Endre, Gelléri Mór* és mások.

A városból küldöttség megy a vendégek elé Püspök-Ladányig, a debreceni pályaudvaron pedig a polgárság nagy tábora várja az érkezőket.

Emeini fogja a tüntetés fényét, hogy kocsikon százával jönnek be ma délben a küldöttségek *H.-Böszörmény, H.-Nánás, Nádudvar, Karcag, Földes, Balmaz-Ujváros* polgárainak képviselőiben. *Bihar, Szabolcs, Máramaros* és *Jász-Nagy-Kun-Szolnok* megyék is képviselve lesznek.

Minden jel arra mutat, hogy ez a népgyűlés országos jelentőségű lesz.

Az előkészületeket lelkes buzgósággal végzik: dr. *Bakonvi Samu* orsz. képviselő, *Kovács József* és dr. *Freund Jenő*.

A várost a polgárok fellobogózták.

Oly ünnepi, nagyszabású manifesztáció lesz tehát a mai népgyűlés, mely az ország minden részéből ide sereglőket pártszínezet nélkül egy táborba gyűjti, hogy az önálló vámterületért küzdők harca Debrecenből kiáradó dicsőségével nagy Magyarországra vetheti lángsugarát.

Tüzoltóink ünnepe.

Az Ö. T. testület 25 éves fennállásának örömnappja.

— szept. 28.

Derék tüzoltó testületünk ma ünnepli 25 éves fennállását.

A nevezetes emléknap reggelén riadót fujnak az őrtanyán: délelőtt 9 órakor ünnepi közgyűlés lesz a városházán, *Puky Gyula* főispán és *Simonffy Imre* polgármester közreműködésével; ezután 10 órakor a kistemplom tornyán rendkívül érdekes mentő-gyakorlatot mutat be a testület. Déli 1 órakor ünnepi ebéd lesz az Angol Királynő fogadóban a vendégek tiszteletére; este 8 órakor pedig vacsora-mulatság a legénység számára.

Az önkéntes tüzoltó-testület megalakulásának előkészületei már 1874-ben kezdődtek; de a megalakulás csak 3 évvel később, 1877. október 21-én ment végbe.

Az első szervezkedés után a testület 114 taggal indult nemes célú működésének útjára s 25 év alatt mindenkor becsülettel megállta helyét, önfeláldozással örködött a város biztonsága felett s nagy tüzeseteknél több izben kiállotta a tűzpróbát.

A testületnek 25 év alatt összesen 93 alapító tagja volt, kik közül 44 ma már nincs életben. Az alapítványok összege 5320 korona.

Pártoló tagjainak száma 425-ra emelkedett Tiszteletbeli tagja 6 van a testületnek és pedig öt tb. örökös főparancsnok és egy tb. szakasparancsnok. És pedig: *Kaszanyieky Endre* 1879. május 25. óta; *Simonffy Imre* kir. tan. polgármester 1880. május 2. óta; *Boczkó Sámuel* rendőrfőkapitány 1892. május 1. óta; *Bulyovszky Aladár* belügyminiszteri titkár 1893. március 16. óta; *Mehe-*

med Vasszi effendi, a konstantinápolyi tűzoltóság parancsnoka 1893. március 16. óta és *Bánóczy* Alajos iparos 1898. május 8 óta.

Működő tagja volt a testületnek 1877. szept. 23-tól 1901. dec. 31-ig összesen 1193. Legtöbbet avattak fel 1892-ben, amikor 142 új tag lépett be, legkevesebbet 1901-ben, amikor csak 7-en jelentkeztek.

A tagok közt legtöbb az iparos, 683; továbbá van hivatalnok: 134, gazdasz: 113, kereskedő 64, joghallgató 53, theologus 31, keresk. akad. hallgató 29, gimn. tanuló 24, tanítóképzői növendék 24, ellenben ügyvéd csak egyetlenegy.

A 25 év alatt 647 tüzeset fordult elő; legtöbb volt 1895-ben: 41, legkevesebb 1878-ban: 6. A tüzesetek közt volt 203 kéménytűz, 129 fedeltűz, 42 pince-tűz, 31 tanyai tűz, 23 bolti tűz, 37 szobátűz és 51 — vaklármá.

A testület parancsnoksága, mely a 25 éves fennállás örömnepén az önkéntes tűzoltó testület ügyeit nagy szeretettel intézi, ez idő szerint im ez:

Parancsnok: Szikszay Gyula.

Parancsnokhelyettes: Publig Ernő.

Alparancsnok: Morvay Sótér és A. Nagy Gábor.

Segédtsz: Berko János, Winkler Mór és Wisky Sándor.

Szakaszparancsnok: Bálint Imre, Molnár Matuzsálem, Darvas Béla és Bánóczy Alajos.

Titkár: Jablonczay Kálmán.

Pénztáros: Ganofszy Lajos.

Ügyész: Juhász Ignác.

Főmérnök: Aczél Géza.

Főorvos: Dr. Derekassy István.

Elvülhetetlen érdemeket szerzett a testület megalapítása körül s első évtizedének vezetésében *Simonffy* Imre polgármester. A virágzás teljességében fejlesztette, vezeti, lelkesen, önfeláldozással kormányozza a testületet Szikszay Gyula, a mostani főparancsnok. De mindenképpől *Publig* Ernő a dicsőség pálmája, aki ugyszólván egész élete munkásságát a testületnek szentelte. A megpróbáltatások, válságok idején nem esüggedt, a munkából bámulatos lelkeséggel mindig kivette a részét és a sikerek koszoruitól sem szédülve meg, egyre lángoló buzgósággal viszi előbbre, fejleszt a debreceni tűzoltóságot.

Ezek a férfiak mindannyian megérdemlik, hogy a város polgársága hálas elismeréssel adozzon nekik.

A testület, bár szervezete egyre tökéletesedik, még korántsem felelhet meg mindenben a fokozott kívánalmaknak, ezért szükséges, hogy a város és a társadalom újabb áldozatokkal járuljon hozzá emberséges munkájához.

De a mű legfő hiánya, az egy kiegészítő rész, mely a tűzoltó testülettel együtt működnek: a *mentőegyesület*.

Evek óta vajudik a *debreceni mentő egyesület* megalakulásának ügye.

Vajha ez a mai nap megihletné az elméket és felbuzdítaná az áldozatra való készséget, hogy a tűzoltók ünnepének emlékére megalakulna végre a debreceni mentő-társulat!

* **Istentiszteletek.** Ma vasárnap a debreceni templomokban a következő istentiszteletek lesznek. Az ev. ref. nagyt templomban Kovács Zsigmond h. lelkész, a kistemplomban Kovács János népiskolai felügyelő, az újtemplomban Könyves Tóth Kálmán lelkész, az ispotályban Mitrovics Gyula lelkész, a szegényházban Lengyel Imre esküdtfelügyelő, a sa-

pókerti imaházban Szabó Zoltán hittan-hallgató. — A róm. kath. templomban reggel 6 órakor Dr. Wolafka Nándor c. püspök, 7 órakor Brösztel Lajos, 8 órakor Vitkó József mond szt. misét. Dél-előtt 9 órakor ünnepélyes nagymiséét mond Nyári Ignác, utánna szt. beszédet Brösztel Lajos tart. háromnegyed 11 órakor Molnár Kálmán, fél 12-kor pedig Pák Emil misézik. Délután fél 3 órakor kereszténytanítást tart Dr. Wolafka Nándor c. püspök, utánna Rózsafüzér. — Az ág. ev. templomban délelőtt 10 órakor Máté Károly hitoktató tart istentiszteletet. A gör. kath. kápolnában reggel 6 órakor vespere, 9 órakor szt. mise. D. u. 3 órakor vespere, 4 órakor Rózsafüzér ájtatosság.

* **A t. főorvos szabadságon.** Dr. Sár-vary Gyula tisztí főorvos, városunk orvosi karának kiváló tagja tegnap kezdte meg hosszabb időre terjedő szabadságát, mely idő alatt *Balkányi* Ede dr. kerületi orvos fogja helyettesíteni.

* **Siketnémákat gyámolító egyesület.** Október 5-én a vármegyeházán, *Puky* Gyula főispán elnöklése mellett alapszabályai tervezetét tárgyaló gyűlést tart a Siketnémákat gyámolító egyesület. Oly fontos emberbaráti célt tűzött maga elé Debrecen e legújabb egyesülete, hogy bizonyára a város minden polgára lelkes örömmel támogatni fogja az egyesület, mely így mielőbb megkezdheti áldásos működését. — Nevezetes véletlen, hogy csaknem egy időben, október 19-én ünnepli meg a *siketnémák váci* országos királyi intézete alapításának századik évfordulóját. Ez nagyszabású országos ünnep lesz, melyre *Borbély* Sándor igazgató most bocsátotta ki a meghívókat. Ezuttal avatja fel az új intézetet *Vlasics* miniszter és a király mellszobrát is ekkor leplezik le.

* **A tanári kör alakuló gyűlése.** A debreceni tanári kör tegnap kezdte meg a folyó iskolai évre szóló működését. Az alakuló gyűlésre nagy számmal jelentek meg a tagok, kiket az elnök, *Dóczy* Imre melegen üdvözölt, kívánva sikeres munkásságot a nevelés és közoktatás terén. A gyűlés elsősorban a tisztújítást ejtette meg; egyhangulag megválasztotta a régi tisztikart, habár annak több tagja szívesen adott volna már tért fiatalabb és pihentebb erőknél. E szerint elnök lett *Dóczy* Imre egyházközségi középiskolai felügyelő, alelnök: *Váradi* Károly piarista főgimn. igazgató, pénztáros, dr. Nagy Zsigmond ev. ref. főgimn. tanár és titkár *Kardos* Albert főreálisk. tanár. Mindjárt az alakuló gyűlés behatón foglalkozott egy nagyon fontos iskolai kérdéssel, a magyar iskolai dolgozatokkal. *Barsa* János, az ev. ref. tanítóképzőintézetnek újonnan választott tanára, tartott e tárgyról előadást, melyben panaszkodott az írásbeli dolgozatok csekély eredményéről és eszközökét ajánlta a helyesírás és a fogalmazás alaposabb elsajátításához. Az előadáshoz többen hozzászóltak, így *Kulesár* Endre, *Sinka* Sándor és *Pogány* Kornél, de minthogy a kérdés még távolról sem merült ki, *Dóczy* Imre elnök vita folytatását a következő gyűlésre halasztotta, a mikor *Kulesár* Endre ev. ref. főgimn. tanár lesz a kérdés előadója. — Végül a kör elhatározta, hogy üdvözli iratot intéz *Beóthy* Zsolthoz, az országos tanáregyesület elnökéhez irodalmi munkásságának negyvenedik évfordulója alkalmából.

* **Elhalasztott vásár.** A zsidó új év miatt nemesak nálunk halasztották el az országos vásárt, hanem a legtöbb helyen.

A velünk szomszédos forgalmu B.-Ujfaluban október hó 2-án tartották volna a vásárt, a zsidó új év miatt azonban ez a vásár október 1-én lesz.

* **Letartóztatott pénztárosnő.** Buda-pesti tudósítónk jelenti: A főkapitányság letartóztatta *Freitag* Ilona 29 éves rk. pénztárkezelőnőt, a ki a keletipályaudvar pénztáránál volt alkalmazásban s mint ilyen 7—8000 koronát sikkasztott.

* **Rothad a szőlő.** Nagy a panasz a szőlőgazdák részéről. Az elmúlt napokban beállott fagyok jelentékeny kárt tettek a szőlőben. A melyik szőlőfűrt ugyanis nem érett meg egészen eddig, ezután már aligha fog a fagy és dér pusztításai miatt megérni. A fűrről le-rothadnak a szemek.

* **Tanítónői állások.** Csegéről jelenti tudósítónk: Az itteni leányiskolákban az utóbbi években egyre szaporodott a növendékek száma. Iskola helyisége csak volt a községnek, hanem a tanítónők száma nagyon csekély mindmáig. Elhatározták hát a csegéiek, hogy a jövő tanévtől kezdve még két új tanítónői állást fognak szervezni.

* **Áttérések a református hitre.** Bal-maz-Ujvároson — mint tudósítónk jelenti — mind nagyobb tért hódít a református vallás. A különböző hitfelekezetű lakosság közül az utóbbi időben sokan tértek át az ev. ref. egyház kebelébe. Legutóbb a napokban két család a *Vágner* Adám és *Pincés* György családja tért át az ev. ref. vallásra.

* **Halálozások.** Meghaltak tegnap Debrecenben: Nagy János ev. ref. 38 éves, Kiss József né ev. ref. 53 éves, *Orgován* Jánosné ev. ref. 34 éves, *Rosenblüth* Sándor izr. 5 hónapos, *Rofa* János róm. kath. 4 hónapos, *Reiter* Olga róm. kath. 9 napos.

* **Házasságok.** Az anyakönyvi hivatalnál az elmúlt héten 6 pár kötött házasságot. Ezek *Bozsó* Ambrus ev. ref. — *Orbán* Juliánnával ev. ref., *Nagy* Gábor ev. ref. — *Dobránszky* Piroskával ev. ref., *Veres* István ev. ref. — *Fekete* Rózával ev. ref., *Pechotz* János róm. kath. — *Woschitz* Orsolyával róm. kath., *Szilágyi* Mihály ev. ref. — *Sachter* Máriával ev. ref., *Erneszt* Sámuel ág. ev. — *Honfi* Erzsébettel róm. kath.

* **Eljegyzések.** A múlt héten az anyakönyvi hivatalnál az alábbi eljegyzések történtek. *Fehér* Imre róm. kath. — *Acz* Borbála róm. kath., *Szabó* István ev. ref. — *Vedres* Róza róm. kath., *Tokaji* Mihály ev. ref. — *Pudlelner* Ida róm. kath., *Sütő* István ev. ref. — *Kiss* Zsuzsanna ev. ref., *Szabó* Károly ev. ref. — *Kálmán* Zsuzsanna ev. ref., *Péntek* József ev. ref. — *Vágner* Julianna ev. ref., *Hobb* Henrik ev. ref. — *Kérégyártó* Erzsébet ev. ref., *Szécsényi* Ferenc ev. ref. — *Tar* Zsuzsanna ev. ref.

* **Sertésvész Mike-Pércsen.** Mint a debreceni főszozolgabírósnak *M.-Péres* ról jelenti, az ottani káptalan tulajdonát képező nagymező-u. a sertések között a sertésvész kiütött. A vész továbbterjedésének megállítására az óvintézkedések megtétettek.

* **Talált pénz.** A külső vásártéren pénztárcát találtak, melyben pénz is van. Kellő igazolás mellett tulajdonosa átvetheti a 2-ik kerületi rendőrkapitányságnál.

x **Mama kérem fáj a fejem,** mondja sok iskolás gyermek, de különösen sápkóros és fejlődésben visszamaradt leányok panaszkodnak. Ezen fejfájások oka na-

gyobbára, vérszegénység gyengeség, fáradtság és kimerültség. Legegyszerűbben az egész szervezetnek emergikus erősítése által hárríthatók el, míg legezlszerűbben a Somatoseval érünk el. Mint könnyen emészthető legtöményebb fehérnyekészítmény, a szervezetnek kis adagokban is szolgáltatja a test felépítéséhez szükséges tápanyagot, növeli az étvágyat, elősegíti az emésztést, és már rövid használat után, bámulatra méltó súlyszaporulatot eredményez. Miután a Somatose is szagtól ment és majdnem teljesen oldódó kávéhoz tejhez vagy leveshez keverve, a betegnek tudtán kívül is agható. A Somatose számtalan esetben oly kiválóan bevált, hogy vérszegény és gyengélkedő gyermekeknel rendszeres alkalmazást nyerjen.

x A Bikában levő tajték pipa metsző üzlet f. évi November hóban a városház áttellenében levő Debreczen söresarnok épületébe helyeztetik. Az összes berendezés olesón eladó.

x Meglepő szép. Ruhaszövet, selyem, bársony, és mosóvelez ujdonságok kaphatók: **Boros testvérek** nőidivat áruházában. Debreczen Kossuth u. 6. sz. a.

x Elősmert legjobb izlésű uri divat ujdonságok nagyválasztékban érkeztek u. m. remek nyakkendők, *Ingek, kalapok, cipők* s. a. t. feltűnő olesó szolid áron **Fekete Jakab** uri divat és kalapgyári raktárában Debreczen, főtér kistemplom mellett.

x Bivalytej naponta friss, literenkint házhoz szállítva, megrendelhető Berger Henriknél Széchényi-utca 21.

x Szép, tiszta, üde arcbőr a legkönnyebben és legbiztosabban a Földesféle Margit-Crém használata által érhető el. A közkedvelt és világhírű Földes-féle törvényesen védett arczkenőes semmi ártalmas anyagot nem tartalmaz szepült, májfoltot, pattanást és az arcz mindenemű tisztáltalanságot pár nap alatt eltávolítja, a ránczokat, redőket kisimitja és az arcznak finom, fiatal, rózsás szint ad. Nagy tégely 2, kicsi 1 korona. Szappan 70 fillér (3-féleszínben 1-20 korona. Kapható a készítőnél: Földes Kelemen gyógyszerésznél Aradon és minden gyógyszerárban.

x Dr. Winkler Jenő. Egyetemes orvos udor, fogorvos. Kossuth-utca 26. Fogad. naponta délelőtt 10-12-ig; délután fél 3-5-ig. Minden kedden délben 12-1 óráig szegénysorsu fogbetegeknek ingyen rendelés.

x Orvosi körökben már rég ismert tény, hogy a **Ferenc József keserűviz** valamennyi hasonló vizet, tartós hashajtó hatása és említésre méltó kellemes ízénél fogva, már kis adagban is felülmulja. Kérjünk határozottan **Ferenc József keserűvizet**.

x Sikkes női blousokat és felső ruhaalkat legolcsóbban beszerezhetjük **Mezey Gyulánál** Piac-utca Biedermann ház. Minden vevő, a ki 10 forintig vásárol, még ha részletekben is, egy szép övet kap ajándékba. Mérték rendelést elvállalok.

KÖZIGAZGATÁS.

A városi tisztikar ujjaszervezése.

(Tanácsi értekezlet.)

— szeptember 28.

Debreczen város tanácsa népes értekezletet tartott tegnap délután fél 4 órától kezdődőleg a városháza nagy termében.

A régi 1886-ban alkotott szervezési szabályrendeletet módosítottak ezen az értekezleten. Es erre két szempontból volt szükség. Részben hogy több felesleges állást beszüntessenek, részben hogy új állásokat szervezzenek, a mely új állások létesítését a mai viszonyok megkívánják.

Megjegyezzük itt, hogy a módosításokkal általában jelentékeny megtakarításokat ér el a város, a mely megtakarítások most nagyon is ráférnek az 1903-iki költségvetést tartva szem előtt:

Az ülésről szóló tudósításunk a következő:

Az ülésen **Komlóssy Artur** elnöklésével jelen voltak: **Vecsey Imre** tb. főjegyző, **Oláh Károly**, **Bészler Károly**, **Körner Adolf** tanácsnokok, **Ábrahám László** t. főügyész, **Roncik Lajos** főszámvevő, **Aczél Géza** főmérnök, **Boezkó Sámuel** r. főkapitány, **Török Gábor** erdőmester, **Csóka Samu**, **Vargha Lajos**, **Szabó Kálmán**, **Illyés Gyula** aljegyzők. **Komlóssy Artur** előadja, hogy ő annak idején egy javaslatot adott be, melyben a szervezési szabályrendelet revízióját sürgette.

A javaslatot a tanács s a bizottságok letárgyalták s az ügy kellőképen el van készítve ahoz, hogy a szervezeti szabályrendeletet a szükséghez képest revídiálják.

A bizottság hozzá is kezdett a régi 1896 ban megalkotott szervezeti szabályzat pontról-pontra való tárgyalásához.

(A Polgármesteri állás.)

A polgármesteri állást illetőleg a szabályrendelet ide vonatkozó részét változtatlanul hagyják, miután a polgármester jogait és kötelességeit törvények állapítják meg, nevezetesen pedig az 1886-ki XXI. törvényeikk 73. szakasza.

(Tanácsosi állások.)

A tanácsosi-kar szervezését illetőleg lényegében marad továbbra is a mostani szervezet. Továbbra is 6 tanácsos vezet a város ügyeit, azonban a jelenlegi árvaszéki tanácsosai állás megszűnik és ez a tanácsos, mint árvaszéki elnök vezeti az árvaügyeket.

Az eddigi árvaszéki tanácsos hatáskörébe tartozott *iparügyek* a jövőben a kulturtanácsos ügykörébe utaltatnak át.

(Főjegyző és aljegyzők.)

A főjegyzői állásra vonatkozó szabályrendelet is változtatlanul marad, mindössze a szabályzat *kifejezetten* megállapítja, hogy a polgármester *állandó* helyettese.

A 4 aljegyzői állás marad változtatlanul. Azonban kimondatik, hogy az I. aljegyző polgármesteri titkár, aki kizárólag elnöki teendőket végez s tanácsbeli ügyeket nem intéz el.

A 4 gyakornoki állás is marad változtatlanul.

(Árvaszék.)

Az árvaszéki elnöki állás és a két ülnöki állás változtatlanul marad szintén, azzal az előbbi határozat figyelembe vételével, hogy az *árvaszéki elnök a tanácsnak nem lesz tagja. Kimondta*

azonban a bizottság, hogy egy harmadik ülnöki állás szervezését fogja javasolni a közgyűlésnek.

A 3-ik ülnök fizetése ugyanolyan lesz, mint a mostani ülnököké.

Ezenkívül két segédszemélyzeti állás szerveztetik rendes irnoki fizetéssel.

Bészler Károly előadja, hogy a közgyám teendői is nagyon megsaporodtak, ezért kéri egy közgyám helyettes állás szervezését.

Roncik Lajos a szigorú ellenőrzés szempontjából ugyanezt kéri.

A bizottság **Bészler Károly** javaslatát elfogadja s kimondja, hogy a közgyűlésnek véleményezni fogja 1200 korona évi fizetéssel s 300 korona lakáspénzzel egy közgyámhelyettesi állás szervezését.

A jelenlegi két árvaszéki napidijas állás egyike azonban megszűnik.

(A tisztii ügyészség.)

A t. főügyész és 1 alügyészből álló tisztii ügyészség szervezete marad a régi szervezetében.

(A rendőrség.)

Körner Adolf tanácsos szólal fel elsőnek a rendőrség szervezésére vonatkozó részről. A két kerületi kapitányságot szerinte egygyé kellene olvasztani egy hivatalvezető kapitánnyal. A másik kapitány a bűnügyi osztályhoz osztatna be. Ennél az ugynevezett belső kapitányságnál, a kapitányon kívül lenne 2 fogalmazó és 6 polgári biztos.

A kerületi kapitányság kézbesítőiül 4 napdijas embert alkalmaznának.

A bűnügyi osztálynál lenne két kapitány, 4 fogalmazó, egy közigazgatási gyakornok, 3 irnok és 3 napdijas, a kik a szervezés után *egyenruhát kapnának*.

A bejelentési hivatal marad úgy, a mint van, de itt lesz a *központi kézbesítő hivatal*. A kézbesítendő *ügydarabokat* a bejelentő hivatal küldi ki és tartja nyilván. Egy kapitány, két irodatiszt, 3 napdijas irnokból és 2 lovas kézbesítő rendőrből állana a bejelentési hivatal teljes személyzete.

A *mezőrendőrségnél* 1 kapitány, 1 fogalmazó, 1 irnok és 3 mezőbiztos alkalmaztatik.

A gyalog rendőrök száma 100, lovas rendőr tisztán rendőri szolgálatra 5.

A *vásárfelügyelőség* szervezését illetőleg az értekezlet arra az álláspontra helyezkedett, hogy itt most rá vannak utalva a hivatalnokok a mellékjövédelmekre, olyan kicsi a tényleges fizetésük. A mezőrendőrségi állásoknál tehát a fizetéseket meg kell javítani, ellenben kimondandó, hogy a mellékjövédelmek a város pénztárát illetik minden esetben.

Miután azonban a szervezési szabályzatnak ez a tétele nincs kellőleg előkészítve, egy bizottságot küldenek ki **Körner Adolf** elnöklete alatt, mely az ujjaszervezésre javaslatot terjeszt a legközelebbi értekezlet elé.

A szabályrendelet többi pontjait a legközelebbi, szerdán délután tartandó értekezleten fogják folytatólagosan tárgyalni.

× Pénztárvizsgálat a megyeházán.

Puky Gyula főispán tegnap pénztárvizsgálatot tartott a megyeházán, a hol az összes pénztárakat s azok kezelését felülbíráta. Természetesen mindent a legnagyobb rendben talált, ami külbmben nálunk nagyon megszokott dolog.

× **A megyei állandó választmány** tegnap **Puky Gyula** elnöklésével ülést tar-

tott, a melyen a f. hó 29-én tartandó megyei közgyűlés tárgysorozatát készítették elő és illetőleg a mult választmányi ülésen hozott előterjesztésekről felvett jegyzőkönyveket hitelesítették.

× **A felügyelő bizottság munkája.** Ma reggel kerül a gazdasági-bizottság elé a felügyelő-bizottság terjedelmes jelentése, melyet Komlóssy Dezső, Kernhoffer József és Márton Imre nevében rendkívül terjedelmesen dr. Nagy Lajos készítette el. A főszámvevő által kimutatott 564,000 korona hiányból a felügyelő-bizottság 291,000 koronát apasztott, úgy hogy ennek eredményeként az idejéig pótadó jóval kisebb lesz a tavalyinál. — Valószínű, hogy még a tanács is kisebbíteni fogja a fedezetlen összeget. A város polgársága bizonyára nagy megnyugvással fogadja ezt a kedvező eredményt.

S Z I N H Á Z.

Színházi műsor:

Szept. 30. Meghívó előadás. 1. Ünnepi nyitány. 2. Előjáró beszéd. 3. Himnusz. 4. Szombatosok, színmű 3 felvonásban. Itt először.

Okt. 1. Lotti ezredesei, énekes bohózat. Itt először.

Okt. 2. Lotti ezredesei.

Okt. 3. X. asszony, bohózat. Itt először.

Okt. 4. X. asszony.

Okt. 5. Délután: A lengyel zsidó. Este: Flóriska szerelme, népszínmű. Itt először.

Okt. 6. Kuruc Feja Dávid.

A színház bérlői.

Az új színházi évadra lezáródott a bérlés. Páholyaikról az idén családi körülményeiknél fogva hárman mondtak le, akiknek helyére mások tömegesen jelentkeztek. A támlásszéket bérlők száma jóval nagyobb, mint tavaly volt.

A bérlők névsora íme ez:

I. Páholybérlők:

A. bérlés: Dr. Magos György, Riekl Géza, özv. V. Szabó Jánosné, Sesztina Lajos, dr. Sz. Szabó József, Szabó Emma, Sámy Béla, Rásó Gyula, Reichman Ármin, Áron Manó, özv. Kovács Lajosné, Kiss Áron, özv. Sárváry Ferencné, dr. Moskovits Jenő, Katz Mihály, K. Tóth Kálmán, dr. Balkányi Miklós, dr. Gajzágó Béla, Szikszay Lajos, Kaszanyitzky Endre, dr. Kalmár Barna, Konez Elek, Igyártó Sándor, Szabó Sándor, Jeney Miklós és dr. Benedek János, Szabó Miklós, Csanak József és János, Falk Lajos, Veszprémy Zoltán, özv. Szabó Antalné, Kirsch Frigyes, Konez Elek és Dicsőfi József, városi páholy.

B. bérlés! Miskolczy Lajos, Simonffy Imre, Huzly Lujza, Veress Lászlóné, Rosenfeld Salamon, Vecsey Viktor, Lestyán Adorján, dr. Losonczy Álmos, Fried Emil, Kerekes Géza, Rothschnek Emil, Liszka Nándor, özv. Varga Ferencné, Boczkó Sámuel, dr. Kola János, Csiky Lajos, Puky Gyula, özv. Király Ferencné, Fischbein Ignác, Reviczky József, Géresy Kálmán, gróf Dégenfeld József, özv. Jármy Elekné, özv. Brunner Edéné, Komlóssy Artur, ifju Bosznay Károly és Tóth Kálmán, Ormódy Lajos, Pongrácz Géza, Eritz Ernő, Löfkovits Artur, dr. Kenézy Gyula és Török Gábor városi páholy.

C. bérlés: Karap Mór, özv. Simonffy Béláné, Szikszay Gyula, Aczél Géza, Békéssy László, özv. Csorba Lajosné, Szabó Kálmán, Vinnay Gyula, Szentkirályi Tivadar, Ábrahám

László, Bernáth Elemér, Dalmy Kálmán, Hüttler Kázmér, özv. Derzsy Lászlóné, Szabó Lajos és Tóby Elek, Kernhoffer József, Márk Endre és Lengyel Imre, Fazekas Sándor, dr. Ujfalussy József, Vecsey Zoltán, Komlóssy Dezső, Szunyogh Sándor, dr. Bruckner Ernő, Zádor Lajos, özv. Béresy Sámuelné, Szánthó Győző, dr. Moskovitz Miksa, Tóth Aurel, Bechert Manó, Orosz Endre, Kolbenheyer Kálmán és dr. Szűcs Miklós, városi páholy.

II. Támlásszékek bérlői:

A. bérlés: Szuppinyi Ödön, Tóth Imre, Czeglédi Gyula, Nyíry Ernő, Szacsavay Elemér, Rotter Béla, Benke Gyula, Erdélyi Mihályné, dr. Fejér Ferenc, Rosinger József, Gyémánt Samu, dr. Dóczy Emil, L. Nagy Bálint, Jámor János, Füleky Pál, Hoffmann Sándor, Gondos Gyula, Jabloncay Kálmán, Kanizsai Endréné, Hevesy Gyula, Sesztina Jenő, dr. Jász Viktor, dr. Ujlaki Hugó, dr. Ujlaki Géza, Jobbágy János, Jabloncay Kálmán, Áron Miksa.

B. bérlés: Fekete Jakab, dr. Balkányi Emil, B. Bödi Anna, dr. Glück Lajos, doktor Veisz József, gróf Csáky Adorján, L. Nagy Bálint, Jámor János, dr. Szántó Samu, Hoffmann Sándor, Berger Jenő, Czákó Zsigmond, Bíró Géza, Kanizsai Endréné, dr. Weinberger Sándor, Berger Andor, Stern Józsefné, Fodor Józsefné, Holländer J., Burger Péterné, özvegy Weinberger Lajosné, dr. Hegedüs Jenő, Jobbágy János, dr. Freund Jenő.

C. bérlés: Suhajda József, Csáthy Ferenc, dr. Varga Elemér, Harmathy Imre, Pap Emma, Mencez Henrik, Zimmermann Gyula, dr. Magos György, Toller Ignác, Erber Ernő, gróf Csáky Adorján, L. Nagy Bálint, Jámor János, Fürst Ödön, Hüttler Károly dr., Löfkovits Márton, Hoffmann Sándor, Kronovitz Ignác, Széles Ilona, Kanizsai Endréné, Dalmy Barna, Nánássy Miklós és neje, özv. Besztercezy Károlyné, Dalmy Mária, gróf Dégenfeld Miksa, Rédl Szigfrid, Tóth István, Molnár Ferenc.

III. Erkelyszékek bérlői:

Kostyál Frigyes, dr. Varga Imre.

TÁVIRATOK.

Az ujoncjutalék növelése

Bécs, szeptember 27. (Saját tudósítónk távirata) Október közege a magyar és az osztrák kormány törvényjavaslatot terjeszt a parlamentek elé az ujoncjutalék közvetett növelése ügyében. A delegáció határozatából már a jövő héten megkezdik az új tarack ütegek szervezését, minek következtében mintegy tizennyolcezer pót-tartalékost három évi szolgálatra fognak kötelezni. Ezenkívül az ujoncjutalék közvetlen növelése is küszöbön van.

A kiegyezési tárgyalások.

Bécs, szeptember 27. (Saját tudósítónktól.) A miniszterek tanácskozása ma délelőtt 10 órától 2-ig tartott. A tanácskozásokat vasárnap és hétfőn is folytatják.

Az új országház márványrepedései.

Budapest, szeptember 27. (Saját tudósítónk távirata.) Az új országház márványrepedéseivel kapcsolatban a mai esti lapok a hivatalos nyilatkozatok ellenére is fentartják, hogy a baj sokkal nagyobb, mint azt az illetékes körök hi-

szik. Az óriási épületben csaknem az összes márványozás meg van hasadva, a helyiségek nyolc tized részét újra kell márványozni. A márvány nemcsak a folyosókon, hanem a fölépcsőn és a delegációs teremben is megrepedt és a hasadozás még egyre tart.

Pusztító áradás.

Róma, szeptember 27. (Saját tudósítónktól.) Modicából jelentik, hogy a városon átfolyó két patak hirtelen áradással a város nagy részét romba döntötte. Eddig nyolcvan holttestet fogtak ki a vízből.

Szerencsétlenség egy spanyol bányában.

Bilbao, szeptember 27. (Saját tudósítónktól.) Toledo mellett a Mazaro-bányában bányalég robbanás volt. Harminc munkás megfuladt.

Gabonatözsde.

Budapest, szeptember 27. (Saját tudósítónk távirata.) Déli zárlat. Buzakinál és vételkedv mérsékelt. Nyugodt irányzat mellett 28,000 métermázsa került forgalomba változatlan áron. — Egyéb gabonanemek változatlanok. Idő: derült, hűvös.

Buza októberre	6.89—90.
„ áprilisra	7.15—16.
Rozs októberre	6.16—17.
„ áprilisra	6.32—33.
Zab októberre	5.66—67.
„ áprilisra	5.95—96.
Tengeri szeptemberre	0.00—00.
„ májusra	5.56—53.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Tömeggondnok felmentése. Vb. Goldstein Mór megszüntetett esődügyében a kir. törvényszék végzést hozott. Ugyanis a esőd feloszlott, tehát a kir. törvényszék dr. Nagy Lajos tömeggondnokot a kötelezettsége alól felmentette.

§ Esküdtzéki tárgyalás. Csizmadia Gábor derecskei 19 éves suhanc bűnügyét kezdte tegnap tárgyalni az esküdtzék. Csizmadia Safián Rózára kibe szerelmes volt, ez évi február 12-én hamvazó szerdán este háromszor rálőtt. Aztán maga ellen fordította a fegyvert, de minaképpen jelentéktelen sérülést szenvedtek. Tegnap állott Csizmadia az esküdtzék előtt gyilkosság kísérletével vádolva. A tárgyaláson, mely 2 napig eltart s melyet ma folytatnak, tegnap a vádlottat és tanuk egy részét hallgatták ki. Összesen 16 tanu van beidősve.

Regénycsarnok.

A szép színésznő.

A Szabadság számára írta: Rudnyánszky Gyula.

Folytatás.

5.

Megjelenése olyan követelő volt, mintha valamely kivételes tündéri lény ereszkedett volna le a gyarló emberi férgekhez, akiknek kötelességük ezért a nagy kegyért hódolattal térdre borulni.

De a mikor aztán fáradt, recsegő, rikácsoló, kopott hangján énekelni kezdte a szebnél szebb dallamokat, száználmas vergődésszuszogódott a lármás mutatvány.

A közönség hideg maradt. De azért Rózsa Szilvia mégis sikert aratott, mert hirtelen és mohón szerzett barátai tomboló lelkesedéssel üdvözölték, a megvásárolt jegyért robotoló inasgyerekek pedig dagadtá tapsolták a tenyerüket.

Virágot is kapott bőven, azoktól a kikkel együtt mulatott s a kiknek nyíltan megmondta, hogy nem veszi rossz néven, ha kosarat adnak neki, mely roskadozik a friss rózsáktól avagy lirat fehér szektüvekből.

A primadonna mindezt a közönség hódolata gyanánt fogadta és a mikor negyedszer tért vissza a zugó tapsok után a szinfalak mögé, nevetve szólt rá az igazgatóra:

— Dirikém gázsi-emelést kérek!

És pajkes operett-dallamok dudolva fordult udvarlóihoz, akik rögtön felrohantak a nézőtérrel és mint lepkék a virág kelyhét, úgy röpködtek őt körül.

Mi más volt Mezei Klára viselkedése!

Bájosan mint a napsugár szökött a szinpadra s csudálatos egyszerűséggel játszotta vig szerepét. Csupa természetesség volt és csupa friss ötlet. Dala pedig ugy esengett, mint a pacsirtaé, mikor odafönt száll és dalol a verőfényes magasságban.

A közönség nem tudott ellent állni a varázsnak. A sziveken a gyönyörűség villamos áramlata izzott keresztül. Kitért a tetszés láza elemi erővel s a szegény kis remegő gyermek szinte beleszédült a mámorba, mely szívet átjárta, midőn, a diadal fényzőne a közvetlenség erejével feléje sugárzott.

Mikor jelenése véget ért, csaknem menekülve futott öltözőjébe. Megijedt a saját sikerétől. Szíve hangosan vert s arcán az izgalom verejtéke csillogott.

De csak egy pillanatig élvezhette a csendes fülkében a megelégedés tiszta gyönyörűségét. Mert a következő percben már berontott az öltözőbe a primadonna, a gögös, fefuvalkodott furia.

— No szentem, hát el szeretné előlem halászni a dicsőséget? Abból pedig nem eszik. Persze, maga most azt álmodja, hogy a dirigé száz esztendőre szerződött s holnap beállit magához kilenc gróf és tizenhárom herceg, akik lábai elé rakják vagyonukat, címerüket és megkérlik a kezét. Pedig galambom maga nem is színésznőnek való! Énekelni egyáltalán nem tud, a hangja olyan vékony, mint a cérnaszál, játszani meg úgy játszik, mintha apáca kolozstorból szabadult volna ki. Hát csak hátább az agarakkal, tubicám. Ahol Rózsa Szilvia működik, ott nincs más primadonna! Érti?

Folyt. köv.

Megnyitó előadás.

V Á R O S I S Z I N H Á Z.

Folyószám 1.

Bérletszűnet.

Debrecen, Kedd, 1903 évi szept. hó 30-án:

1. Magyar nyitány. Irta: Simándi József, előadja a 39. gyalogezred zenekara.
2. Előljáró beszéd. Tartja: Makó Lajos.
3. Hymnus. Éneklő az összes személyzet.

Végül beköszöntőül: e l ő s z ö r

A S Z O M B A T O S O K.

Pályadíjjal jutalmazott történeti színmű 3 felvonásban. Irta Somló Sándor.

Helyárak rendesek. — Utalványok nem érvényesek. — Ez előadásra jegyek előre válthatók. Hétfőn délelőtt 9—12, délután 3—5-ig; azonkívül az előadás napján. — Esti pénztárnyitás 6, az előadás kezdete 7 és fél, vége 10 után.

Szerdán, október hó 1-én, bérlet 1. sz. „A” — először:

Lotti ezredesei.

K R A Y E R E. É S T Á R S A

M A G Y A R F E S T É K, K E N C Z E - É S L A K K - G Y A R

B U D A P E S T,

Iroda és raktár: — Compt. u. Niederlage: V., Váci-ut 6. (Frankl-vasudvar) nyugoti pályaudvar közelében.

József főherceg 6 es. és kir. fensége udvari szállítója.

FIÓKÜZLETEK: — FILIALEN.

VII., Akácfa-utca 64. (Király-utca sarok).

VII., Kerepesi-ut 50. (Erzsébet-körút sarok).

IV., Várház-körút 10. (Közp. vásárcsarnok átellenében).

M. kir. állami és Budapest fő- és székváros szállítója.

Halzsir, faggyu, vaselin, gépolaj, kocsikenőcs, föld-, vegyészeti- és lakkfestékek, kátrány, carbol, creolin, carbolineum, kékkő, olaj, vízüveg, kátrány, silicat, portland-cement, gipsz, graphit stb.

Árjegyzék kívánatra bérmentve.

N O V A K F E R E N C Z

vésnök és zománczó

B É C S, X V I., K o p p s t r a s s e 34.

a legtöbb egyesület és testület, szövetség és klubok szállítója.

Előnyös forrás jelvények, diszítések, érmek és kiüntetések tekintetében arany, ezüst és bronzból, keréparosok, evezősök, vitorlások, athleák, lövészek, tornászok, dalarok, vadászok, veteránok, tűzoltók, stb. számára.

Minták kívánatra bérmentve küldetnek mindenüvé. Elsőrendű ajánlatok.

Gyümölcs és szőlő sajtók,

folytonosan ható kettős emlelyű szerkezettel és nyomó szabályzóval.

A munkaképesség 20%-al nagyobb mint bármely más sajtónál.

Hidraulikus sajtók.

Szőlő és gyümölcs zuzók és bogyo morzsolók.

Teljesen felszerelt szüretelő készülékek.

Szőlő és gyümölcs őrlők. Aszaló készülékek gyümölcs és főzelék aszalásra, gyümölcs-vágó és hámozó gépek. Legújabb szerkezetű, szabad. önműködő „SYPHONIA” gyümölcs és szőlővessző permetezők. Szőlő-ekék.

A legjobb vetőgépek

Mayfarth Ph. és társa legújabb szerkezetű

„AGRICOLA” (tolóvetőkerék-rendszer) vetőgépei

Mindennemü mag- és különböző magmennyiség számára váltókerék nélkül, dombon avagy síkon, a legkönnyebb járás, legnagyobb tartósság és mind a mellett a legolcsóbb ár által tűnnek ki. A lehető legnagyobb munka-, idő- és pénzmegtakarítást teszik lehetővé. Különlegességeket szena- és szalmaprések kézi használatra, kukorica morzsolók, cséplőgépek, jargányok, gabonarosták, trieurók, ekék, hengerek és boronákban a legújabb rendszer és elismert legjobb alkotás alkalmazása mellett gyártanak és szállítanak.

M A Y F A R T P H. É S T Á R S A

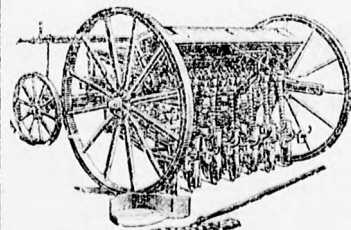
gazdasági gépgyárak, vasöntődek és vashámorművek.

Alapítva 1872.

BÉCS, II/1. Taborstrasse 71.

880 munkás.

Kittüntetve több mint 490 arany, ezüst és bronz éremmel, az összes nagyobb kiállításokon.

Értegetek

Legnyjabb javított reneszerü tizedés, futó súlyu és hidmér legék fából és vasból keres kedelmi, közlekedési, gyári mezőgazdasági és ipari ezélokra.

Embermérlegék, mérlegék, házihasználatra, stb.

I. Szwahzenburgstrasse 6, I. Wallfischgasse 14.

Szivattyúk

mindennemű házi és nyíl-vános ezélokra, a mezőgazdaság, építkezés- és iparnál. Csövek, tömlők, esapok stb. stb.

Szivattyu- és gépgyártási betéti társaság

W. GARVENS, WIEN,

Kapható technikai és gépüzletekben, kútkészítőknél stb.

Arjegyzék ingyen és bérmentve.

Ingyen Előre Gyári Áruim

adok mindenkinek képes árjegyeget. haladt idény miatt raktáromon levő összes áruimat áron bocsájtom a nagyérdemű közönség rendelkezésére. minden bel és külföldi óra és ékszer kereskedőkkel **Versenyképesen.**

Ezüst éremmel kitüntetve, versenyképességért, sajátgyártmányu inga óráimért.

Azon felül raktáron tartok: Magy. kir. fémjellel ellátott 14 karatos arany gyűrűket 2 f. 50 któl fölfelé, arany fülbevalókat 1 f. 50 któl fölfelé, karkötőket a legolcsóbtól a legdrágábig, lánczokat, hőlgyek és urak részére, ezüst és China-ezüst evőeszközöket, ezüst és China ezüst dísztárgyakat.

Minek utána azon kellemes helyzetbe jutottam, hogy egy nagyobb mennyiségű óra és ékszer raktárt olcsón megvásárolva én is a n. é. közönségnek azokat minden elfogadható áron elárusítom.

Tisztelettel:

Gasparik Antal,

Chronometer mű-órás, óra készítő, valamint a M. Kir. All. Vasutak szállítója és pályá-órása. Debreczen, alföldi takarékpénztár épület.

Orosházi házi kenyérsütőde

október 5-én megnyilik.

Sütőde: Piacz-utca 79.

Főelárusítás: Simonffy-utca 2., városi bérház, a husárosokkal szemben.

Különlegességek
Gyermek Rukák
és Felöltőkben.

. Őszi és Téli .
. . . Felöltők, . . .
. Köpenyegek, . . .
. . . Gallérok . . .

1902-3. IDÉNY.

Párizsi divat áruház

Debreczen,

. Főposta mellett .

Eredeti Modell és
Gyász Kalapok,
. . . Gyermek . . .
. . . Fejkötők . . .

Szörme Coliek,
. . . Blousok, . . .
. . . Juponok . . .

ÓRIASI VALANSZTEK

JUTANYOS ARAK

Megérkeztek
a legújabb
női ruhaszövetek,
Francia flanelek,
mosó velezek,
szőnyegek

Donogán és Somossy
Kunz József és Társa utódai.
Vászon készfahernemű raktárába.
Debreczen, Kistemplom-bazár.

o S é r v b e n
sz en v e d ő k ! o

Ingyen és bérmentve
küldök minden érdeklő-
dőknek a *sérvek keletkezésé-
kezelése és gyógyítására* vo-
natkozó népszerű tudomá-
nyos ismertetést. o o
Bővebbet

KELETI J.

portóédiai műintézete és
cs. és kir. szab. sérvkötő
gyárában

Budapest,

IV. Koronaherceg-utca 17.

Olcsóbb, mint bárhol!

Pásztor Gyula és Társa

vas-, szerszám- és rézárú-kereskedése.
DEBRECZEN, — CSAPÓ UTCZA.
Bank-ház.

A nagyközönség szíves figyelmét
van szerencsénk felhívni **vas-, acél-
és rézárú-kereskedésünkre Debreczen,
Csapó-utca elején.**

Gazdasági eszközök: Lánosz (Sack) ekék,
mindenféle ekereszek és kézi szerszámok.
Vasboronák, láncok. Angol gépszij és
gépfelszerelések.

Háztartási cikkek: Takarék tűz-
helyek, kály-
hák, konyhaedények, solingeni evő szerek,
ollók és zsebkések. Épület és bútort vasá-
lások. Műszerek minden kézműves szá-
mára mérsékelt árak mellett.

Épület vasgerendák: falkötő va-
sak és fe-
déllemezők külön ajánlat szerint.

Vadászati kellőkek: Vadászfegy-
verek, revol-
verek és töltények, úgy szinte mindenféle
hozzávaló felszerelések igen jutányos árak
mellett.

**Vidéki megrendelések pontosan
és gyorsan eszközöltetnek**

1 Kó. lemez konyha edény 65 kr.

1 Kó. lemez konyha edény 65 kr.

Keil-lakk

legkitünőbb mázoló-szer puha padló számára.
1 nagy palack ára frt. 1.35 kr. — 1 kis palack ára 68 kr.

Szagtalan
padló-viasz „Gloria“

legjobb és legegyszerűbb beeresztő-
szer kemény padló számára.

Arany-fénymáz

képkeretek stb. bearanyozására.
1 kis palack ára 20 kr.

Fehér „Glaser“-fénymáz

Legjobb szer mosdó-asztalok, ajtók, ablakdeszkák stb. ujjonni befestésére.
1 doboz ára 45 kr — Mindenkor kapható:

Szent-Királyi Tivadar cégnél Debreczenben.

Egyedül valódi angol

Thierry A. gyógyszerész-féle balzsam

Közegészségügyi hatóságilag megvizsgálva és véleményezve.

A palack felszerelése a kereskedelmi törvény védjegy oltalmába részesül.

Ezen balzsam úgy belsőleg, mint külsőleg használ és pe-
lig: 1. még eddig el nem ért hatásműködésű gyógyszer a tüdő és mell
minden betegségénél, enyhíti a hurtot, esillapítja a kihányást,
eltávolítja a fájó köhögést és idült fájdalmakat is gyógyít. 2.
Kiválóan használ torokgyulladásnál, rekedtségnél és Minden
nyakbetegségekben stb. 3. Teljesen eltávolít minden lázt. 4. Meg-
lepően gyógyítja a gyomorgörcsöket, kólikát és szaggatásokat. 5.
A könnyű székelést elősegíti és a vért valamint a vesét tisztítja
eltávolítja a lépkört, a buskomorságot, elősegíti az étvágyat és
emésztést. 6. Kitünően használ fogfájásoknál, odvas fogaknál
megszünteti a szájbűzt, minden fog- és szájbetegségekben, eltá-
volítja a felbőfögést. 7. Kitünően használ külsőleg, mint esoda-
gyógyszer minden sebeknél, égéseknél, fagyott tagoknál megszün-
tet a fejfájást, zugást, szaggatást, köszvényt, fülbajt stb.

Figyeljünk mindig pontosan a fenti zöld arannyal védjegyre!

Hamisításoktól legjobban megóvhatjuk magunkat, ha *kövellenül* a gyárban *rendelünk* eredeti
karton csomagokban. — Az osztrák-magyar birodalom bármely postaállomására küldve, 12 kis
vagy 6 duplaüveg ára 4 korona. Bosznia vagy Hercegovinába 4 korona 60 fillér. Megrendelések
csak a pénz előleges beküldése vagy részletfizetés mellett eszközöltetnek.

Miért szenved Ön! mikor a biztos gyógyulásra bármiféle és bármi régi sebeknél biztos kilá-
ása van és a csaknem mindig fájdalmas és veszélyes műtéteket sőt egyes tagok levágását is kikerülhet
Thierry A. gyógyszerész százlevelű rózsá-balzsamával
egyedül valódi
mely rendkívül szívóerővel bír s a sebek gyógyításában, valamint a fájdalmak egyhítésében utól-
érhetetlen. A valódi százlevelű rózsá-balzsam használható:

A gyermekágyasnő mellbajánál, tejgyülemlésnél, mellkeményedésnél, orbáncz
mindennemű sérelmek láb- vagy csontsebesülések, sebek, genyedség, dagadt lá-
bak sőt csontszu ellen; ütes-, szurás-lő-, vágás és zuzódási sebek ellen. Használható
minden idegen részek, u. m. üveg-, faszálka, homok, szilánk és tüskék eltávolí-
tására. Mindennemű daganat, kinövés, pokolvar, ujjaképződés, sőt rákbetegség
ellen, szemölcs, körömdaganat, hólyag- és feldörzsölt lábak gyógyítására. Minden-
nemű égési sebek, fagyott testrészek, betegeknek hosszas fekvés által támadt sebek,
nyakdaganat, vértorlódás, fülzugás és a gyermekeknek előforduló kisebesedések
ellen stb.; a szétküldés kizárólag az összeg előleges beküldése mellett eszközöl-
tetik. 2 tégely, csomagolás, szállítólevél és bérmentes megküldéssel 3 kor. és 50 fil.

Számos bizonyítvány áll rendelkezésre. Figyelmeztetek mindenkit a hatástalan hamisítvá-
nyok megvételétől s kérem szigorúan arra ügyelni, hogy minden tégelyen a fenti védjegy és
cégnél „Thierry A. örangyal-gyógyszertára Pregradában“ beleégetve kell lenni. E két gyógyító ere-
jére nézve felülmulhatatlan szer sohase romlik meg, de sőt ellenkezőleg minél régiebbek, annál
értékesebbek és hatásosabbak, nem árt nekik se a hideg, se a meleg, azért bármely időszakban
használhatók. Csaknem mindig biztos sikerrel járnak, különösen míg az orvos megérkezik, ter-
mészetesen soha se szabad másféle hamisításokhoz vagy sokszorosán ajánlott hatástalan és ér-
téktelen pótszerekhez nyulni, melyekért csak haszontalanul dobjuk ki a pénzünket, de maradjunk
meg mindig a régi, kipróbált, olesó megbízható s amellyel teljesen ártalmatlan, világhírű szer
mellett, melyeket minden családnál előforduló eshetőségekre mindig készletben kellene tartani. A
hol a valódiság minden felsorolt jeleivel ellátva nem volna kapható, egyszerűen rendeljük köz-
vetlenül az alábbi cím alatt:

**Thierry Adolf LIMITED örangyal-gyógyszertárától, Pregrada, Rohitsch-
Sauerbrunn mellett.**

Központi raktár:

Budapesten Török J.; Zágrábban Mittelbach S.; és Bécsben Brady C. gyógyszertárában.

Ujabb haladás!

kérje mindenütt csakis az
uj Eisenstädter-féle

EGLASINE

padlófénymáz. Gyári
jegy: „VASLOVAG”
törvényesen védve.

Gyorsan szárad!
Kiadós! Mosható!
Tükörfényű!
Tartós! Szaktalan!

Védjegy
„Vaslovag”

EGLASINE padlófénymáz
utólag nem ragad
igy tehát sem
por, sem piszok a padlóba
nem hatolhat be. **EGLASINE**
használatban a legolcsóbb be-
eresztő szer. Takarékos hasz-
nálat mellett 1 kg. elegendő
12 □ méter területre.

!!! Kapható mindenütt !!!

Talán Angliában volt az idén?

Kérdik minduntalan azon uraktól, kik a modern
szabásu és feltűnő elegáns szürkés-fekete Raglan-fel-
öltöket és öltönyöket viselik . . . Holott ezen izléses
angol ruhák a **NEUMANN M.** cs. és kir. udvari szál-
litó férfi-, fiu- és gyermekruha-telepéből (Debreczen,
Piacz-utca 49., a m. kir. postával szemben) származnak.

Tersan-Calcop

Vastartalmu táp- és erősítő szer, vérképző és idegszilárdító

kellemes ízzel, könnyű emésztéssel.

➡ Tessék az orvosoknál tudakolni. ➡

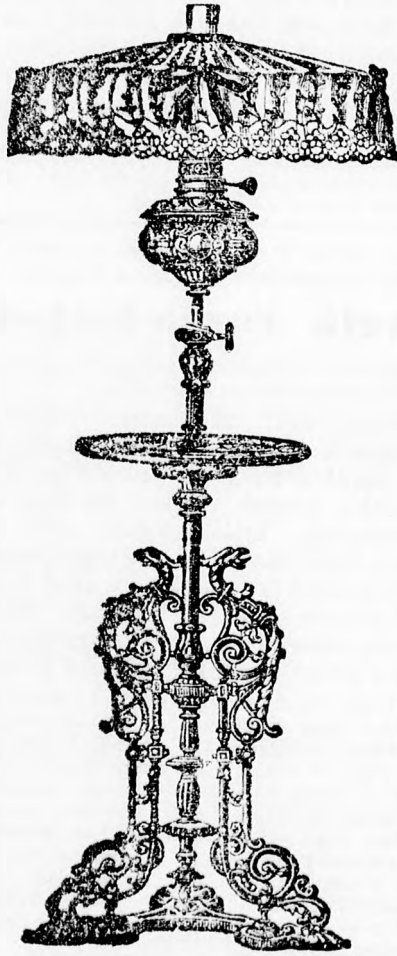
Kapható minden gyógyszerárban.

Főraktár Hajdumegye számára

Muraközy László gyógyszerésztől

==== Kizárólag hazai gyártmány. ====

Kizárólag hazai gyártmány.

A MAGYAR FÉM- ÉS LÁMPAÁRU-GYÁR

részvénytársaság gyári raktára

DEBRECZEN, Piacz-utca és Simonffy-utca sarok.
Gyár: BUDAPEST-KÖBANYÁN.

Ajanlja gyártmányait:

Pompás csillárok, asztali és függő lámpákat

valamint

egyszerű lámpákat közönséges használatra.

BRONZE DISZTÁRGYAKAT,

— állványok, íróasztali berendezések, gyertyatartók stb. —
a legmérsékeltőbb gyári árak mellett.

Ugyanitt kapható valódi amerikai Petroleum

»KIRÁLY-OLAJ«

mely kizárólag e gyár számára gyártatik, tiszta, szagtalan és robbanhatatlan.

Helyben minden mennyiséghez szállítatik.

==== Kizárólag hazai gyártmány. ====

Kizárólag hazai gyártmány.

Eladó homokkerti szőlők.

1.) Egy remek fekvésű, jó karban levő, 2146 [ ] öl területén, raita levő uri lakkal, parkirozott udvarral jó ivó vízzel.

2.) Egy szintén remek fekvésű jókarban lévő 3636 [ ] öl területű, igen jó termésű szőlővel beültetve,

Jutányos árakban eladók.

Tulajdonos lakik:

Homokkert 165. sz. a.

Az októberi egy hónapra egy kisegítő ispan keresztetik.

Jelentkezők kéretnek f. hó 28-án vasárnap d. e. 11-12 óráig iparbank palota 1-ső emelet 21 sz. a.

TÓTH GYULA

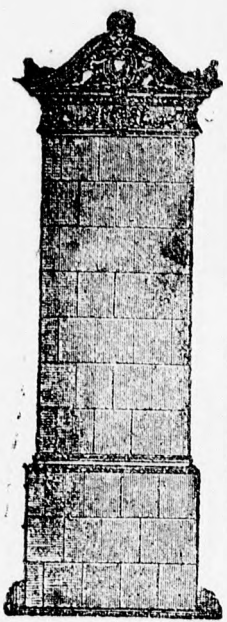
vaskereskedő **DEBRECZEN,**

Piac és Kossuth-utca sarkán.

Ajánlja dus raktárát: vas, szerzőszám, épületvasalásházi-, kerti és konyha felszerelésekben.

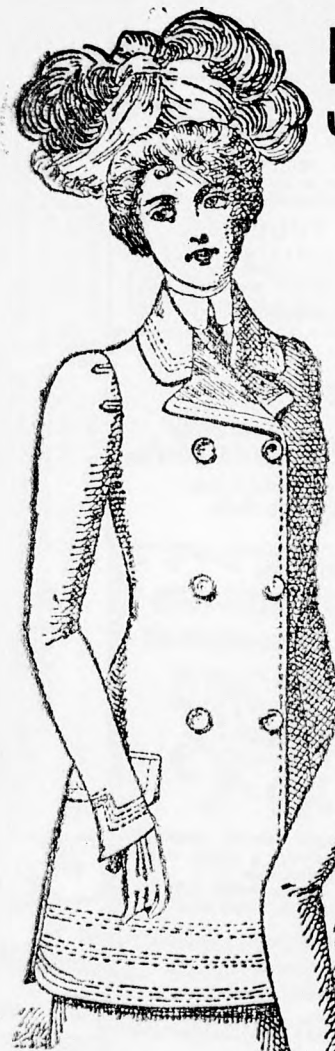
Hatvan-u. 2. sz. a. raktáramban

nagy választék magyar és budveiszi gyártmányu porcellán kályhákban, valamint első minőségű vasbutorok, fürdőkádak, jégsekreányek és fényezett fémárak.

Szolid kiszolgálás. — Jutányos árak.

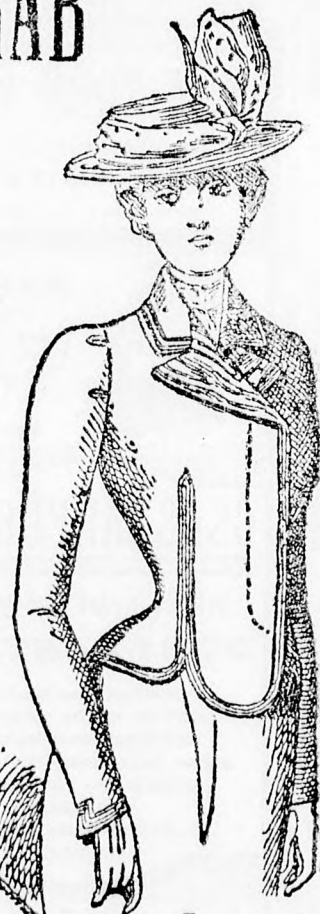
Elegáns! Divatos. Szép!

500 DARAB

500 DARAB

Őszi kabát

Angol gallér

500 darab RAGLAN PALETÓ

Még a készletből tart leszálított árban lesz eladva.

Rózsa Lajos

legnagyobb női felöltő áruházában, Debreczen, Kistemplom-bazár.

Debreczen, nyomtatott László József könyvnyomdájában.